

**Edició filològica i breu comentari de *La vida de sanct Honofre*,
publicada a València a principis del segle XVI**
**Critical Edition and Analysis of *La vida de sanct Honofre* (*The Life of
Saint Onofre*), Published in Valencia at the Beginning of the 16th Century**
**Edição filológica com breve comentario da *Vida de Santo Onofre*,
publicada em Valência no início do século XVI**

Vicent JOSEP ESCARTÍ¹

Resum: En aquest article s'ofereix una edició filològica de la *Vida de sanct Honofre*, tal com es va editar a València, a començaments del segle XVI. Un text que, fins ara mateix, només ha conegut edicions molt minoritàries i mai no fetes des de l'òptica de la filologia actual. Al breu estudi que l'acompanya, es donen dades sobre la primera edició del text, sobre les seues fonts i sobre el seu procés d'elaboració.

Abstract: This article provides a study and philological edition of the *Vida de sanc Honofre* based on the 16th-c. princeps text. Although there exist previous modern editions of this work, none of them offers a critical text nor have been adequately disseminated for a wider audience. The introductory study analyses the date of composition of this work, its literary sources, and its process of composition.

Keywords: *Life of Saint Onofre* – Valencia – Catalan Literature – 14th-16th c. – Edition.

¹ Universitat de València / Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana. *E-mail:* vicent.j.escarti@uv.es. Aquest treball forma part de les línies de recerca del Grup d'Investigació de la Universitat de València *LLiCVaSOR* (GIUV2013/062) i, encara, se situa en la matriu dels projectes de l'Institut Superior d'Investigació Cooperativa IVITRA [ISIC-IVITRA] de la Generalitat Valenciana (ISIC/012/042) i del PrometeoII/2014/018. Per altra banda, el treball està inserit al projecte UV-INV-AE14-269762.

Antonio CORTIJO, Vicent MARTINES & Vicent ESCARTÍ (orgs.). *Mirabilia / MedTrans 1 (2015/1)*
New Approaches in the Research on the Crown of Aragon
Nous aspectes en la investigació sobre la Corona d'Aragó
Novos aspectos nas investigações sobre a Coroa de Aragão

Jan-Jun 2015/ISSN 1676-5818

Paraules clau: *Vida de sanct Honofre* – València – Literatura catalana – Segles XIV-XVI – Edició.

ENVIADO: 07.01.2015

ACEPTADO: 22.01.2015

I. Unes reflexions introductòries

No en són poques, les qüestions que es podrien comentar sobre l'anònima *Vida de sanct Honofre*, conservada actualment en exemplar únic a la Biblioteca de la Universitat de València (CF/3(01), que, malgrat que semblava una oblidada mostra d'hagiografia medieval, conté elements ben interessants i ens mostra, entre altres coses, com s'anaven construint aquesta mena de textos, per acumulació i ampliació, al llarg dels segles. Especialment, perquè, en aquest sentit, la transmissió del text sobre sant Onofre és bastant clara, com ja va saber evidenciar Curt Wittlin, fa anys (Wittlin 1995: 103-18). Evidentment, en aquestes línies que pretenen fer de marc a l'edició que hem elaborat, no ens podem allargar tant com voldríem, per les evidents limitacions d'espai. Però, amb tot, sí que és la nostra intenció remarcar, almenys, algunes qüestions, ni que siga de passada.

En primer lloc, cal destacar que va estar fra Lluís Galiana qui, el 1763, demanava la reedició de la nostra *Vida de sant Onofre*, en la cèlebre carta que adreçà a Carles Ros i que aquest publicà al seu *Diccionario*, un any després. Tot i l'expressió una mica confusa, d'aquelles paraules del frare d'Ontinyent s'inferiria una possible atribució d'autoria del nostre text a Miquel Peres. Així, Galiana diu: "Este mismo autor [Miquel Peres] tradujo en valenciano la vida de santa Catarina de Sena que escribió en su *Crónica* san Antonino de Florencia, la qual se publicó en Valencia, con otra anónima de San Onofre, escrita en lemosín, año 1498" (Galiana 1764: s.p.).

Les preguntes que es desprenen d'aquesta informació, serien, entre altres: es publicà la *Vida de Sant Onofre* juntament amb l'altra, com sembla inferir-se de les paraules de Galiana? O la va traduir Peres, juntament amb la vida de santa Caterina esmentada? D'on va traure Galiana aquelles informacions? ¿Les invalida el fet que en un altre lloc –com ja indicà Ribelles Comín (1929: II, 31)– Galiana es confon, en oferir dades novament? Per altra banda: respecte a les diferències de datació que esmenta fra Galiana, ¿tenen a veure aquestes

variacions amb les suposades dues edicions que referencia Marià Aguiló (1923: 324), de la segona de les quals, en vuité, no hem sabut trobar cap rastre?

Si Miquel Peres les va “traduir” totes dues –com també interpreta Josep Vilarroya (1804: 197-198) de la indicació de Galiana–, potser la clau serà veure les fonts i comparar el text referit a sant Onofre amb l'altre que conté la vida de santa Caterina, si és el cas, i fer una comparació sistemàtica de la llengua i l'estil emprats en una i en l'altra. Una tasca que, ara com ara, no podem fer ací, però que, sense dubte, seria de gran ajuda. Sí que apuntarem, si més no, que l'estil de l'escrit que ens ocupa té ben poc de corellà, tret d'algun breu fragment que, potser, presenta alguna voluntat més *literària* –per dir-ho així.

Encara, caldria tenir en compte que Vicent Ximeno (1747, II: 375) l'atribuïa erròniament al *valencià* Lope de la Roca –alemany, de fet–, i el datava el 1495, fent-lo una mena d'apèndix de la *Vida de sant Honorat*, text amb el qual caldria esbrinar, també, la seua possible relació.

Després, just Pastor Fuster (1827, I: 297) ja va descriure l'exemplar que es conserva a la BUV i que va ser propietat d'Onofre Soler, el qual el va llegar la Universitat de València, on encara es conserva (sign. CF/3-1).

Ara com ara, la *Vida de sanct Honofre* se la suposa impressa per Jordi Costilla, el 1502 (Gisbert i Ortells 1992: 453), tot i que abans ha tingut altres datacions i filiacions d'impressor, en les quals no entrarem (Valldecabres 2004: XV-XVI). I encara en té d'altres posteriors, entre les quals mereix consideració la més recent, de Valldecabres (2004: XV-XVII), que situa la seua edició en 20 de desembre de 1501, a partir de la informació que recull el català Onofre Salt, al pròleg de la seua *Historia de la maravillosa vida, angélica conversación y preciosa muerte del glorioso san Onofre, rey, anacoreta y confessor*, del 1620.

En qualsevol cas, es tracta d'un text valencià i el seu impressor –per les diferents errades que introdueix a l'edició–, ben probablement era d'origen castellà. La seua difusió degué ser bastant àmplia, tenint en compte la devoció que assolí el sant als segles XVI i XVII, i més encara pel fet que ens consta com Onofre Salt el cità a la seua versió de la vida del sant ermità, cosa que indica ben a les clares que l'opuscle valencià va transcendir les fronteres de la demarcació valenciana.

Per una altra banda, cal remarcar ara que, si el possible autor, el possible editor i el possible any d'edició encara demanen informació més detallada, podem afirmar que ens trobem més prop de conèixer les fonts i el recorregut de l'obra, entre sant Pafnuci i l'edició valenciana del XVI. En efecte, sabem (Valdecabres 2004, XIX-XX) que el volumet imprés al cap i casal del regne de València deriva directament del ms. 13 de la Biblioteca de Catalunya (BITECA) o d'una còpia del mateix, que hauria fet d'intermediària. Ara bé: mentre el manuscrit esmentat presenta trets del català oriental, la nostra edició és pulcrament occidental. Del manuscrit no ens cal aportar massa, ací; però, és ben conegut, i sembla que va ser fet copiar pel rei Martí l'Humà per tal de donar-lo als monjos de la cartoixa valenciana de Vall de Crist (Valdecabres 2004, XIX). Seria fruit, sens dubte, de la devoció que va assolir el sant, en terres de la Corona d'Aragó, durant els segles XIV i XV (Barniol, 2008).

Per una altra part, convé assenyalar que el manuscrit ha estat recentment editat, en dues ocasions: per Hernández Serna (1993-1995), en primer lloc, i amb transcripció paleogràfica no exempta d'algunes errades, però que s'acompanyada, per fortuna, d'una reproducció facsímil; i en l'obra de Valdecabres (2004), que el confronta a doble columna amb l'edició valenciana del text onofrí i que no esmenta l'edició anterior suara citada. Cal indicar que el volum de Valdecabres (2004) conté, a més, l'única edició actual del text de la *Vida de sanct Honofre*, mentre ens n'arriba una altra, a cura del mateix autor, i per a la casa "Vicent Garcia Editors", que s'ha anunciat i que superarà, certament, l'abast local de la primera, tot i que caurà, però, en l'àmbit més restrictiu encara de la bibliofília.

Per altra banda, a començaments del 2014 vam elaborar una edició de la mateixa *Vida de sanct Honofre*, de caràcter molt particular, atés que es tracta d'una edició privada, amb només un centenar d'exemplars, i és per això que ara, en pro de la divulgació d'aquell treball, l'oferim, ací, aprofitant l'avinentsa de l'homenatge al professor Wittlin, que, com hem dit, a més, ja es va interessar en aquest text.

Encara, en referència a les fonts del text valencià, si bé no totes es troben identificades plenament, almenys comptem amb suficients detalls per aproximar-nos-en amb bastants probabilitats d'encert en molts dels casos. I això, encara, ens permet veure'n l'estructura del text, com ja han destacat Wittlin (1995) o Hernández Serna (2002). De fet, a la *Vida de sanct Honofre* hi

ha cinc o sis parts que corresponen a diferents estadis de la seua composició i que ens aporten clarament dades sobre la filiació de cadascuna d'elles.

Així, el nucli originari de la *Vida* onofrina seria la versió elaborada per Pafnuci a segle IV o principis del V (capítols VII-XI de la nostra edició), que seria redactada en grec i traduïda posteriorment al llatí, i on es conté la vida del sant i, més breument, la d'altres homes eremites del desert. També degueren afegir-se els fragments de la invenció del cos sant i el seu trasllat a Bohèmia (capítols XII-XIV). Aquesta part, clarament imbuïda de l'esperit de les croades, i que mostra la gran passió d'aquells anys per les relíquies, segurament va ser afegida als segles XII o XIII.

En algun moment inconcret, aquest text degué arribar a Itàlia i, després, seria reelaborat, amb els afegits d'alguns episodis sobre la devoció a sant Onofre en les terres norditalianes (capítols XV-XVI), segons apunta Wittlin (1995: 110), el qual també indica que la part que “imagina” una vida anterior a la de l'eremitisme i on Onofre se'ns presenta, primer, com a príncep, i, després, com a rei d'Hongria, títol al qual renunciaria per dedicar-se a la vida eremítica (capítols I-VI), seria un afegit del traductor català (Wittlin 1995: 110), el qual hauria begut des del llatí o des de l'italià, d'alguna versió de les *Vitae Patrum* o de l'obra de Domenico Cavalca, a l'hora de treballar la *Vida* de sant Onofre, com sembla deduir-se d'alguns fragments (Wittlin 1995: 114). Aquest traductor degué incorporar també el miracle esdevingut a Barcelona, tal com es conserva també al ja esmentat ms. 13 (capítol XVII).

Finalment, en l'edició valenciana –claríssimament descendent del manuscrit del rei Martí, com ja hem dit i com també assenyala Wittlin (1995: 110)– s'adjuntaran alguns miracles locals i un parell més, ubicats respectivament a Girona i a Montpeller (capítols XVIII-XXII), que clouen, així, el periple d'aquesta versió del text que es presenta com a suposadament biogràfic –de la vida terrenal i de la que, des de l'altre món, encara, protagonitza el sant-, i que es tanca amb una oració que sense dubte estava destinada a fomentar que els fidels s'aclamassen al sant ermità.

A més, caldria esmentar la portada que presenta l'edició valenciana. De fet, aquesta ja va estar reproduïda a la *Bibliografia valenciana* de Ribelles Comín (1929: II, 30-33) i, abans i tot, al conegut treball sobre les impremtes de Serrano Morales (1898-1899: 228). Si alguna cosa crida l'atenció d'aquella

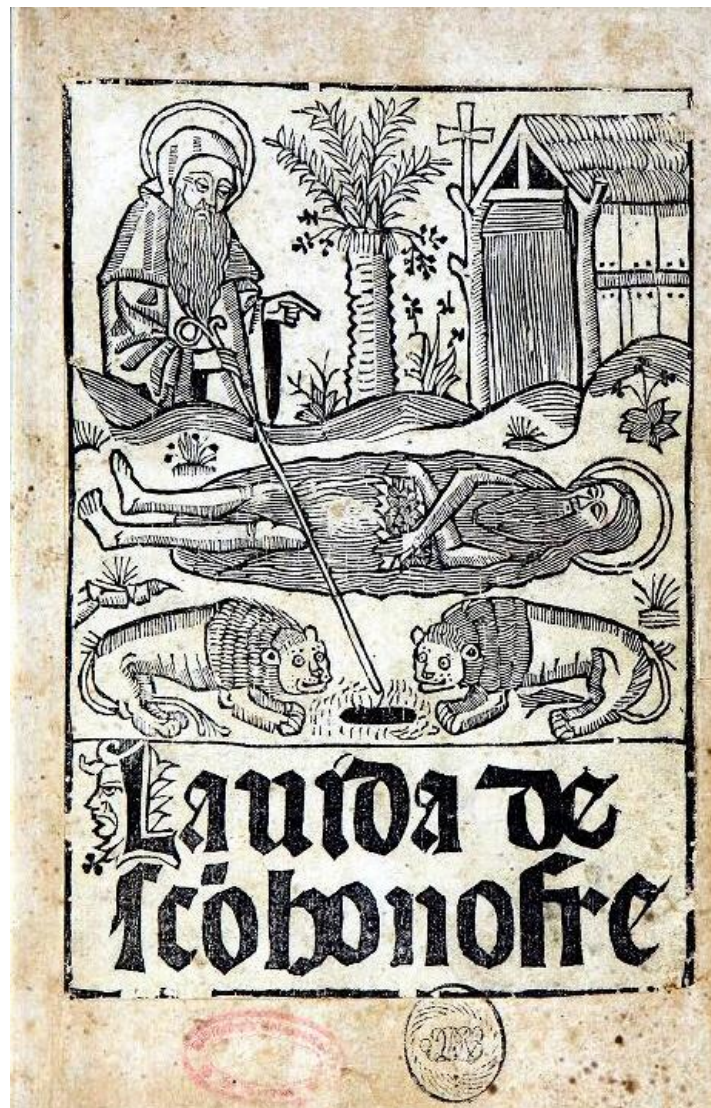
xil·lografia, és la combinació d'elements sàviament disposats, que la converteixen en un retaule en miniatura; però, també, l'errada quasi incomprendible que presenta l'ús de l'abreviatura d'origen llatí -però de desenvolupament castellà- en una obra tan netament valenciana i d'un moment encara tan primerenc del segle XVI: *sancto*, un detall que només seria explicable si l'impressor era d'aquella nació o si, potser, la portada en conjunt va estar elaborada per a una versió en aquella llengua, que ara com ara no ens consta.

En aquella es veu també com un personatge, al fons, que se'ns mostra amb claredat que és un frare sant –per l'aurèola que el corona–, assenyala amb la mà esquerra un cos mort mentre que, amb la dreta, i amb un llarguíssim bastó, indica un forat en la terra. El frare en qüestió, representa Pafnuci o Pannuci –sant del segle IV-V– i fou l'autor de la primera biografia del seu coetani, Onofre, el qual, a la portada, se'ns presenta ja mort –amb els ulls tancats i les mans plegades, cobert el seu cos d'uns llarguíssims cabells i possiblement portant un cilici, per mortificar la seua carn. L'aurèola al cap, novament, ens indica al seua santedat.

Ara bé: n'hi ha una sèrie d'elements, encara, que converteixen aquesta estampa en quelcom peculiar: al fons, una barraqueta maldrestament edificada i coronada per la creu, ens remet a l'habitable del sant eremita, que mostra de manera diàfana que és pobre i la construcció feta amb materials reutilitzats: uns troncs, unes bigues, uns taulons, palla i una porta que ni tan sols sembla ser-ho. Davant d'aquesta ermita, a l'estampa, encara, hi ha una palmera ben carregada de dàtils i, pertot arreu de la *soledat* on viu l'anacoreta, plantes que s'insinuen de diferents espècies, però a les quals l'artista no ha volgut deixar d'embellir amb flors i tot en molts casos.

Finalment, i en primer terme, els tres elements més deconcertants: dos lleons amb certa expressió de perplexitat miren, entre sorpresos i encuriosits, el ja esmentat forat negre que assenyala sant Pafnuci i, des del qual podem tornar la mirada, seguint novament el bastó, al fons de la il·lustració, tancant així un recorregut clarament dissenyat per qui n'elaborà la xil·lografia. Un forat negre que serà la tomba del sant –excavada pels lleons!– i que es convertirà en l'úter matern des d'on ressorgirà el baró eremita a la vida: a la vida de la santedat, que és aquella que era considerada eterna i bona, des de l'òptica d'un cristià medieval.

Per un altre costat –i ni que siga de passada– cal esmentar que, vinculada a la *Legenda aurea* de Giacomo da Varazze, hi funcionà, paral·lelament des del segle XV, almenys, una altra versió de la vida onofrina emparentada clarament amb la nostra. Aquesta versió, publicada per primera vegada al *Flos sanctorum* del 1490-96, recull, en realitat, alguna versió més antiga derivada del relat de Pafnuci, estrictament, i sense l'afegit del retrobament del cos sant i, encara, sense la vida principesca d'Onofre. Aquesta versió només recentment ha estat editada (Pastor Briones 2012) i, en un treball posterior caldria veure clarament els punts de contacte amb la que editem ara, ací.

Portada xil·logràfica de *La vida de sanct Honofre* Biblioteca de la Universitat de València, sign. CF/3(01).

Els orígens i la difusió de la *Vida de sanct Honofre*, tal com la publiquem ara són, per tant, un clar exemple de la construcció d'un relat hagiogràfic per acumulació i, malgrat les fonts tan disperses i els diferents moments de la seua confecció, el resultat és suficientment unitari i compacte perquè encara faça de bon llegir i ens aporte, òbviament, la visió que tenien els valencians d'aquell món encara plenament medieval sobre certs aspectes religiosos. I, també, perquè ens permeta una lectura més o menys lúdica, literària, d'una obra no exempta d'episodis fantasiosos i extraordinaris que ens parlen dels prodigis que “admetien” aquells temps i que, si en alguns moments ens semblen bàsics –sobretot, el de la subsistència dels eremites, sempre d'origen divinal–, en altres aporten detalls absolutament màgics i ben atractius, capaços, encara, d'estimular-nos la imaginació i, potser, en certs casos, la devoció...

II. Edició²

[f. 1 r.] **La vida de sanct³ Honofre**

[f. 1 v.] *Comença la vida de sanct Onofre, confessor e heremita*

[I]⁴

En lo temps de Thesiodoro, rey de Ungria, los cristians de aquelles partides eren molt ardents e coraçosos de guerra contra los infels –sabent lo enteniment del rey–, e majorment contra lo Soldà de Babylònia. E tota la sua gent, qui de peu, qui de cavall, eren molt animats de guerejar contra los pagans.

Començaren a fer tota la lur provisió, per fer lo sanct passatge contra los infels, e de arrear-se tota la sua gent molt maravellosament, ab gran cor e

² Pel que fa a les normes de transcripció, hem seguit les que habitualment es fan servir en textos medievals, per xemple, per l'Editorial Barcino a la seua col·lecció “Els Nostres Clàssics”. A més, i seguint les encertades recomanacions de C. Wittlin (1979), hem procurat simplificar al màxim les nostres intervencions sobre el text.

³ A l'original, l'abreviatura correspondria al mot castellà *sancto*.

⁴ Introduïm una numeració per capítols, seguint les divisions contingues al ms. 13 de la Biblioteca de Catalunya (BC), sempre que això és possible.

ferma fe, confiant en nostre senyor Déu, que·ls ajudaria en los fets de armes per lo seu sanct nom defendre e per exalçar la sancta fe christiana.

[II]

Quant lo aparellament del rey e dels seus capdals per a combatre contra los infels fon complit e acabat, e tota la gent fon ben guarnida e aparellada, él féu fer crida pública per tota la ciutat e per tot son regne, ab veu de trompetes e de tabals, que tot hom que hagués en cor de venir o batallar contra los infels, e per exalçar lo nom de Jesucrist, sia en tal dia ab tot son aparellament en la principal ciutat de Ongria.

E tots aquells qui havien fet tot lo lur aparellament per anar contra los pagans, foren lo dia assignat en la dita ciutat. E qui en pla, qui en montanya [f. 2 r.] e qui en places, foren gran multitud de hòmens armats, que no·ls podien stimar, per la qual, multitud de hòmens jóvens temprats e ardents de cor e ben guarnits e aparellats a tots los fets d'armes. Aquí eren infants de simpla edat – los quals encara no sabien què·s volia dir fet d'armes– aparellats per lur poder de combatre e de morir per Déu. Aquí veuríeu hòmens de trenta en quaranta anys molt maravellosament guarnits per combatre; e aquí veuríeu hòmens vells antichs, los quals lo jorn de les armes havien poca força de combatre. Mas emperò, eren escalfats en Déu, per lo qual speraven morir e per donar consells als capdals e als regidors dels hosts.

E tots aquests hi eren per exalçar la sancta fe cristiana; e, per aterrar los pagans, tots eren ben guarnits, segons lur poder. Aquí havia molts religiosos, qui anaven per confessar e per preÿcar e ministrar lo sant sagrament. Aquí havia metges, qui de física, qui de cyrurgia, per guarir e per curar los malalts; e aquí havia molta honrada cavalleria, ço és, comtes, vescomtes, nobles, barons, cavallers e fills de aquells, hòmens de paratge e molts d'altres qui no havien títol, ben armats e aparellats de combatre en totes parts e de morir per lo nom de Jesucrist. Aquí havia moltes bones dones honestes⁵ e devotes, les quals ab gran cor seguien los hosts per ajudar en temps de necessitat, e aquí portaven les provisions de lurs marits e de lurs companyes. Aquí havia gran provisió de bestiar per⁶ a menjar. Aquí havia molts àsens e someres, rocins, brúfols, qui

⁵ A l'original: *honestas*.

⁶ A l'original: *par*.

portaven les provisions, farina e altres vitualles moltes e totes quantes⁷ provisions als dits hosts necessàries eren.

Axí que tanta era la multitud de la gent que aquí eren venguts, [f. 2 v.] segons los prechs e los manaments del rey, que nombre quasi hi bastava, que les viles e ciutats, castells e plans, tot ho havien mester y envides hi cabien. E açò era per tal com tota la gent era inflamada per lo Sant Sperit.

Emperò lo rey de Ongria, axí com a senyor discret, ja havia haüt son consell, com ho devia fer, de la gent que aquí sobrevendria, pensant e cogitant que molt seria gran la multitud de la gent que per lo nom de Jesucrist serien aparellats de morir, per què hac feta gran provisió de vitualles e moltes tendes⁸ e barraques e enramades, segons lur stament, ben fornides e ben aparellades en tant que tothom, qui a peu, qui a cavall, se tench molt content de l'acolliment e de les provisions que lo dit rey havia fetes per la gent que havien aquí a ésser, e per avant, si més venien. De la qual cosa lo rey [fon]⁹ molt consolat de tan gran adjutori que nostre Senyor li havia tramés.

Per què un jorn ell volgué exir fora de la ciutat, per veure les sues gents qui eren aquí vengudes. E, un dia assignat, ell volgué anar a visitar les hosts, consolant, pregant, supplicant e per honor de Déu exhortant-los que tothom hagués bon cor de combatre contra los infels, per salut de lurs ànimes e per exalçar la sancta fe cristiana. Així que ell los amonestà, que tothom se confessàs; e combregats, per ço que lur bon viatge fos plasent a nostre senyor Déu. E, així, tothom se confessà e combregà bé e diligentment, així que tots se acomanaren a Déu y en les sues mans. E començaren de caminar e metre's en los navilis, qui eren aparellats e provehits de totes coses qui a ells fossen necessàries per lo present e sdevenir.

E veuríeu los ciutadans e los burjesos e los altres bons hòmens, qui romanien en les partides del regne de Ongria, per governar e per regir los castells e les gents [f. 3 r.] del regne hagueren lur consell abans que l'estol partís, que molt seria millor cosa que lo rey romangués per regir e governar lo seu poble, e que Onofre, son fill, anàs per ell en lo sant passatge, car per ventura si lo fill del

⁷ A l'original: *quantas*.

⁸ A l'original: *dendes*.

⁹ Afegit per nosaltres, seguint la lliçó del ms. 13 de la BC.

rey romania, volria fer joventuts, e ab consell de hòmens jóvens destrohiria e dissiparia lo regne.

—...Per ço, val més que lo rey romanga e que Onofre vaja a combatre contra los infels, e aquí ell se porà exercir en lo fet de les armes e passarà la joventut sua en gloriosos y famosos actes, segons la sua edat requir.

Axí que tots tengueren per bo que lo rey romangués, per guardar lo regne, los béns y les mullers, e que Onofre, son fill, anàs al sanct passatge, lo qual mils poria portar lo càrrech que no son pare.

E veus que Onofre fon elet per anar e lo rey, son pare, romania, de la qual cosa lo rey fon molt torbat, car li convenia romandre, segons que tot lo consell havia determinat. Perquè, vehent que açò no podia contrastar, revelà al seu fill, Onofre, lo secret per lo consell determinat. Amonestà'l, que volgués usar sàviament e que stigués a correctió e a regiment de dotze hòmens antichs e plens de saviesa, als quals lo rey comanà son fill, Onofre; e los dotze bons hòmens antichs prengueren-lo en guarda e en comanda, ab homenatge que feren al rey. E Onofre féu homenatge al rey, que ell en negunes coses ni en negun fet d'armes no faria ne tractaria sens exprés consentiment dels dits dotze prohòmens.

En tant que ells se meteren tots en los navilis per ells aparellats, ab gran goig, en lo nom de Jesucrist.

Ara, vehent nostre senyor Déu tanta multitud de gents jóvens, vells, religiosos e dones honestes, tots e totes aparellats a morir per lo seu nom, donà'ls en la mar tanta de [f. 4 r.] bonança de temps e bona hora que en poch dies ells foren en Babylònia sans e salvos, axí que tots exiren en terra per refrescar e per donar repòs a lurs persones.

E, adonchs, quant lo noble Onofre arribà en Babylònia, era en edat de tretze anys e ab tot que la sua edat no fos donada a sofrir tants treballs com era fer fets d'armes e de batalles, emperò nostre Senyor féu-li créixer e enfortir son enteniment e son coratge, que si l'hoÿreu parlar en sos consells e'l vèureu combatre, pus tost judicàreu que era en edat de trenta anys que no de tretze.

En tant que, après spay de pochs dies, morien tanta multitud de infels que en tota Babylònia no romangueren hòmens combatens, qui de peu, qui de cavall, pus de mil e docents, segons que·ls recontà lo Soldà, lo qual fon pres en la darrera batalla per Onofre, fill del rey, en la qual batalla moriren gran multitud de christians. Mas emperò Onofre, ab aquells que li eren romasos, levà lo camp e agué victòria e agué totes les despulles dels infels. E despuix que hagueren haguda aquesta darrera victòria, en la qual batalla fon pres lo Soldà, negun de la part dels infels no gosava exir per combatre fora de Babyolònia, mas guardaven la ciutat lo millor que podien ni sabien.

On, per consegüent, s'esdevench que Onofre agué gran desig un dia de tornar-se'n en sa terra. E dix son desig als dotze prohòmens, sots los quals ell stava a regiment. Axí que, tengut consell, per ço car molt de temps hi havien stat, en après que aquells de Babylònia no volien exir a camp per combatre, car ab Onofre havia romasa gent per combatre, considerades totes aquestes coses e moltes d'altres, speci-[f. 4 v.]alment com havien entés que lo rey son pare era ja mort, determenaren que tothom se'n tornàs.

E adonchs¹⁰ ell féu venir lo Soldà davant si e féu-lo scapçar davant l'estol, de la qual cosa tots los crestians hagueren gran goig e los pagans ne hagueren gran dolor e gran smarriment. E, majorment, quand¹¹ los tramés lo cap seu per ço que creguessen de cert que ell era mort.

E jatsia que Onofre hagués de consell que se'n tornassen en la sua terra ab tota la sua gent que era romasa, segons lo seu desig, emperò ell se mès en son cor de haver consell de nostre senyor Déu e posà's en oració molt humilment e devota e féu pregària a nostre senyor Déu en aytal manera, dient:

–Senyor ver Déu, pare totpoderós, creador del cel e de la terra, plàcia a la tua sancta magestat que si aquesta mia voluntat e aquest meu desig que he, de retornar en la terra mia, ve de part tua e a tu és plasent, que me'n vulles donar algun senyal, car yo, Senyor meu, no puch exir del teu manament e ni menys planch lo meu treball. E si no és a tu plasent, que aquest desig vulles trastornar, car no demane sinó la tua honor e la glòria del teu sant nom. Senyor, faç-te gràcies, car per la tua bonea e no per mos mèrits a mi has

¹⁰ A l'original: *adonche*.

¹¹ A l'original: *quando*.

donada victòria dels teus enemichs, qui blasfemaven nit e dia lo teu sanct nom.

E après que agué feta sa oració a Déu e aquella finida, veu del cel li vengué prestament e li dix:

–Sàpies, Onofre, que a Déu lo pare e a tota Trinitat és estada molt plasant la tua venguda per batallar contra los infels. E ara li és molt pus plasant la [f. 5 r.] tua oració e tornada, per ço car altra cavalleria has a exalçar, per la qual vendràs al seu regne.

E com sanct Onofre per la veu fos confortat e refortat, axí mateix de la visió de Jesucrist tot alegrat, que tant graciosa resposta li havia feta e com li havia hoït dir que altra cavalleria hauria a fer, de continent levà's de la oració e pensà de appellar e convocar tots capdals qui li eren romasos, dient-los que fessen recollir la gent tota e metre en los navilis qui eren aquí aparellats e ço lo pus prest que possible los fos.

E axí fon fet e per al dia assignat tothom fon aparellat e recolliren-se molt alegrement per retornar en Ongria, en los navilis, cascú en son loch, segons que li era assignat, e ab pròsper vent feren vela en lo nom de Déu. En tant que, dins breus dies, foren retornats en lurs habitacions. E aquest senyal e miracle de part de Déu fon fet per honor de sant Onofre, depuix que Jesucrist li fon aparegut. E axí mateix, après que lo hagué tirat a si, jamés lo Sanct Sperit d'él no's partí, ni de tots los seus negocis.

E quand sant Onofre fon en la nau recollit, l'àngel de Déu li aparech, dient-li axí:

–Sàpies, Onofre, que lo rey, ton pare, és mort en lo món, mas Déu lo ha col·locat en lo seu regne per ço car és stat principi e començament de aquell sant passatge e per mèrits encara fahedors. Per què, stà ab ferm cor e no hajes desplaer de la mort de ton pare, car Déu ha promés a tu aquell mateix regne ab major glòria, e hajes paciència en ço que't dich, del regne de Ongria. Breu temps lo possehiràs,¹² car en al-[f. 5 v.]tra cavalleria te ha Déus appellat; e de

¹² A l'original: *possehires*.

açò no murmures contra Déu. Quand la hora serà venguda, membre't que yo t'o he dit.

[IV]

Aprés que sanct Onofre fon en Ongria retornat, ell fon noblement rebut per totes les sues gents e après poch temps sdevench-se que un malvat emperador que ladonchs passava per aquelles partides, sabent e hoint la venguda de aquel Onofre, fill del rey de Ongria, e la sua gran fama, que tant maravellosament havia obrat Déu per ell contra los infels en los fets d'armes, mogut per sperit diabolical, agué gran enveja de la sua fama e fon en son cor molt torbat, en tant que féu mover guerra contra lo sant, pretenent que a ell spectava regir e governar lo regne de Ongria.

Axí que lo sant hom, vehent que Déu permitia que ell fos axí tribulat, justament e per consegüent, remembrant-se de ço que Déu li havia dit, ab ferma paciència [no]¹³ donà loch a ira, havent memòria del sant evangeli, dient: “Quand sereu perseguits, fogiu-vos-ne en altra terra o ciutat, e no vullau dar loch al diable”. Per què ell desemparà lo regne de Ongria e fogí-sse'n en Bohèmia e, aquí no conegut, stigué per molt temps ab grans stretures e ab gran pobretat.

[V]

Aprés algun temps, de mentre que ell stava axí no conegut, ell continuava tots jorns en un monestir de monges negres appellat Hermòpolim, per lo qual continuar, ell fon fet gran amich e familiar de l'abat e dels monges, com si fos un dels monges. Per la qual cosa, veent lo abat e los monges que ell feya vida honesta e santa, fon convidat, en special un dia entre los altres, en comú ab lo abat e tots los altres monges, [f. 6 r.] e quand lo abat e los monges foren levats de taula, lo abat apellà tot lo seu convent a capítol, axí com havien acostumat, en lo qual capítol fon appellat sant Onofre. E aquí li demanà per moltes vegades e enterrogà quina era la sua vida e lo seu stament. Per què, imaginant que Déu ho permitia, recontà'ls per orde tot quant davant haveu hoït dir e recontar, ni en qual manera ell era fora de son regne e aquí vengut per la persecució de l'emperador.

¹³ Afegim la negació.

Quand lo abat e los monges hagueren hoït tals paraules e les grans coses que li eren sdevençudes, agueren en ell gran devoció e pregaren-lo que volgués pendre lo lur àbit e viure santament, segons lur vida e retgla. Per què lo sant, molt humilment e devota, après molts sospirs e làgremes, pres lo sant àbit, prometent de viure segons la institució de lur retgla, fahent gràcies a nostre senyor Déu, que en aquell sant stament lo havia volgut appellar. En lo qual àbit ell conversà molt alment, donant bon exemple als altres de la sua penitència e de la sua molt aspra vida.

[VI]

Aprés algun procehiment de temps, nostre Senyor volent en aquest món a sant Onofre honrar e appellar-lo abat, après que morí lo abat, vench veu del cel, dient als monges que de continent elegissen en abat e pastor sant Onofre, de la qual cosa tot lo convent se alegrà, per ço car Déu los havia dat tan gran senyal de electió de lur regidor.

Fon emperò sant Onofre molt desconsolat de la sua electió, mas, tement-se que si dubtàs de pendre lo regiment pastoral, que no fos offensa de nostre senyor Déu Jesucrist, segons ço que ja li era stat revelat per ell, per què ab grans plors e sospirs e moltes làgremes ell ho rebé –no de grat–, lo càrrec en què Déu lo avia elegit, jatsia açò que moltes ve-[f. 6 v.]gades digués als monges que no l'elegissen, car a la longa les lurs costumes serien dessemblades a les sues, axí com a la fi de la obra ho ha demostrat. Perquè los monges lo elegissen, consent-se ordenar al sanct orde de prevere.

Elegit¹⁴ sanct Onofre divinalment en abbat, ell fon molt curós de provehir los monges segons lurs provisions e profit de lurs ànimes. E de continent fon mudat en altre hom, que de vida, que de costumes, e axí com ell streny[i]a e castigava si mateix e lo seu cors, axí mateix volia que sos monges fossen a ell semblants en ço que tocava a la retgla e, si no en tot, almenys en partida, consellant e amonestant-los que portassen pacientment lo jou de Jesucrist, lo qual era molt lauger. Axí mateix, com ell ne feya testimoni en lo evangeli segons sanct Matheu, axí que convenia que hagués a entendre a lurs mesquinehes e enfermedats, no denegats en res a la institució de lur sant[a]

¹⁴ Manca la caplletra, que devia estar previst que fos pintada a mà i només s'hi veu una *e* minúscula.

retgla, del qual estrenyment los monges e tot lo convent foren molt torbats, en tant que començaren a murmurar contra lo sant e tractar de la sua mort, exceptat un solitari monge appellat Pannúcio, lo qual no cosentia a lurs tractaments, ans los reprenia molt caritativament, car sant Onofre lo havia pres per son familiar e companyó.

Aytant com podia e en ell era, volia semblar al sant baró Onofre, de totes ses forces, e, entre les altres virtuts de aquest Pannúcio, si era que tostemps lo trobarien dejun de tota mala voluntat e oy. Car tanta era la amor que portava al sant baró Onofre, que tot lo jorn e quasi tota la nit lo trobàreu prop [f. 7 r.] sanct Onofre, qui l'enformava de la sancta conversació ab paraules de la Santa Scriptura, de les quals ell se sadollava més que de aliment corporal. E a aquest frare Pannúcio revelava sant Onofre tots los seus secrets e ab lo seu consell tot lo monestir el regia e governava.

[VII]

Esdevench-se un dia, de mentre que cantava missa del Cors de Jesuchrist, ans que mostràs al poble lo Corpus, féu aytal oració:

–Senyor ver Déu, plàcia al teu sant poder e a la saviesa del teu Fill e al foch de la tua Santa Trinitat, ço és, lo Sanct Sperit, que vulles ensenyar e mostrar en qual manera yo puixa a tu mils servir e complir la tua santa voluntat, per ço que pus liberalment la mia ànima puixa venir al teu sant regne. Amén.

E aquí mateix fon feta resposta per Déu, dient:

–Onofre, sàpies que tres coses són a mi molt plasents. La primera és stendre les mans als meus pobres; la segona és fer penitència condigna; la tercera és en totes coses e adversitats e prosperitats loar lo meu nom. E si açò fas, la glòria que'm demanes, ab la mia misericòrdia hauràs, en la qual habitaràs ab los àngels e archàngels e ab tots los altres sants de paradís e ab tots aquells qui la tua vida volran¹⁵ semblar.

E après dita la missa, ell fon remembrat de la resposta que nostre Senyor li hac feta, ni en la qual manera lo havia amonestat, per la qual cosa ell, de continent,

¹⁵ A l'original: *volren*.

convocà tots los monges a capítol e aquí ell los recontà que entre les altres vegades que nostre senyor Déu li era vengut aparéixer e amostrar, li era aparegut, ara en la missa, e li avia revelat que si volia salvar la sua ànima, que fes penitència, loant totes vegades lo seu [f. 7 v.] sanct nom.

–...Per què, senyor e pares e frares meus, volent obehir a la sua beneyta voluntat, vos vull tots comanar a Déu, que us faça complir lo seu beneyt voler e viure dignament e santa, segons la institució de nostra retgla, e en aquella conservar humilment e acabadament, per tal que aconseguescau lo regne e loguer promés, que puixa salvar la mia ànima, que és molt peccadora.

E començà'ls tots a besar, de hu en hu, e benehí-los tots ensemps. E partí's d'ells e del monestir e comanà'ls a Déu. En special, al frare Pannúcio, lo qual romania desconsolat e desconortat per la absència de tan gran pare. Mas emperò ell era tan spiritual, que en tot volia seguir lo voler de nostre Senyor. E depuis conversà molt alta e santament, més que davant entre los frares, e, finalment, fon sant en paradís; [e], passats molts anys, Déu li revelà que's cuytàs a cercar sanct Onofre. Per què, ara de present, leixem sanct Onofre, qui fa penitència en lo desert, segons que per avant veureu la manera de sa aspra vida e en qual manera.¹⁶

[VIII]

A mi, Pannúcio, servidor humil de la vostra santedat, a tots los servidors de Déu e a tots los feels qui són en totes les sglésies stablides en la fe de Jesuchrist, salut e pau e gràcia de nostre senyor Jesucrist, sia tostemps ab vosaltres. Amén.

La mia voluntat és que sapiau, per fer servir a Déu, que sia revelada a la vostra granea, per mi, la vida de un sant molt placent a Déu, hermità e anacorita, pare

¹⁶ L'original presenta algunes alteracions en el fragment, tal com ja s'observa, també – encara que en menor grau- al ms. 13 de la BC. L'hem transcrit en una possible ordenació més o menys lògica. A l'edició original pot llegir-se: “E depuis conversà molt alta e santament, més que davant entre los frares, e, finalment, fon sant en paradís. Per què, ara de present, leixem sanct Onofre, qui fa penitència en lo desert, segons que per avant veureu la manera de sa aspra vida e en qual manera, passats molts anys, Déu li revelà que's cuytàs a cercar sanct Onofre.”

nostre de bones obres, lo nom del qual és Onofre, per tal que pugau entendre e saber quants són los seus mèrits e quant és noble la sua vida davant Déu.

Yo, Pannúcio, stant un dia en lo meu monestir ab tots los altres [f. 8 r.] monges, pensí e smaginí dins en lo meu cor quina era la vida e quin guardó és aquell qui'ns devia ésser donat davant Déu en aquell dia que darem rahó de la nostra vida e de les obres que en aquest món feytes haurem.

E nosaltres, tots los monges qui som ajustats en aquest monestir, e com algú dels monges li sdevé malaltia, és visitat de tots nosaltres en lo nostre ajustament e per tots és consolat e administrat, mas los sancts qui habiten en los deserts e herms estan¹⁷ sens totes aquestes coses¹⁸ e fan servir a Déu; e açò és per tal com són millors que nosaltres, segons que és scrit. Aquests segueixen lo anyell sens màcula, lo qual és Déu, e segueixen-lo hon se vol que vaja per fer-li servir.

E com yo, Pannúcio, una nit dormint e resposant en mon lit viu que sanct Onofre se anava deportant per lo nostre ort e érem abduys ensemps, e, après de açò, un àngel me dix:

–Pannúcio, Déu te denuncia, per mi, que tu no romangues pus en lo monestir, mas de continent leva't¹⁹ e parteix-te en lo nom de Déu e ves cercar sant Onofre, companyó teu, lo qual encara és viu e habita en lo desert, fent penitència ab gran humilitat, e fes-lo visitar, car sàpies que Déu lo vol appellar e vol que tu li sies companyó, axí en la mort com en la vida; e, encara, participant de aquella glòria en la qual Déu vol convidar, per què, ves tost, car Déu vol que tu sies en les sues obsèques.

E pensant yo totes aquestes coses en lo meu cor, en spay de tota la nit e en lo dia següent, leví'm del lit molt ivaçosament e ixquí-me'n del monestir e tenguí lo camí del desert.

E trobí en lo desert una cova que era tancada e ladonchs pensí'm que dins aquella cova ha-[f. 8 v.]bitàs algun monge hermità e començí de cridar a la porta e dir:

¹⁷ A l'original: *són estan*.

¹⁸ A l'original: *cosas*.

¹⁹ A l'original: *levant*

–O, servidor de Déu! O, servidor de Déu!

E cridant axí per molt gran spay, viu que ningú no'm responia. Ladonch yo obrí la porta de la cova e entrí dins e trobí un home vell qui stava de peus, fahent oració, e acostí'm a ell e toquí'l e demaní-li perdó. E tantost que yo l'haguí tocat caygué mort en terra. E com viu açò, fuy molt spantat e, per gran paor qui haguí, començí cantar e a fer oració a Déu.

E axí com yo cantava e feya oració a Déu, viu dins la cova una vestidura feta de palma. E toquí-la e, sobtosament, com yo la haguí tocada, se desfeu tota en les mans mies, axí com si fos pols. E tot aquell dia e aquella nit yo stiguí en aquella cova, tancat, e fent oració a Déu. E com vench per lo matí, yo partí la vestidura que vestia e de la mitat cobrí lo cors aquell mort. E après que haguí acabada la mia oració, ixquí-me'n de la cova e tanquí la porta e començí anar per lo desert. E comunament demanava a Déu perdó de mos peccats.

Aprés, com haguí anat per lo desert per spay de tres dies, trobí en lo desert altra cova, la porta tancada a la part de fora, e entorn de aquella stava molt bella e nèdea plaça, e prop de aquella cova stava una bella palmera plena de fruyt de molts nobles dàtils²⁰ e una molt bella font. E, après que tot açò haguí vist, fiu moltes gràcies a Déu e stiguí allí fins a hora de vespres, sperant que vengués aquell servidor de Déu qui en aquella cova habitava.

[IX]

E passada hora de vespres viu gran multitud de brúfols montesos que venien vers mi. E enmig de aquells un hom de cara molt [f. 9 r.] humil e benigne, sens neguna vestidura, e tot lo seu cors era cubert de cabells. E après que ell hac vist²¹ a mi, començà's d'espaoirdir e senyava's molt sovent, cuydant-se que yo fos algun sperit. E contínuament no cessava de fer oració, car moltes vegades lo havien temptat los sperits diabòlichs, segons que él après me dix. Al qual yo parlí, ab veu molt alta, e digué:

–O, servidor de Déu! Per què dubtes? No vulles tembre, que yo home pecador só. Vine e toca'm, que yo carn he e ossos, e damunt só vestit de cuyro

²⁰ A l'original: *dàtiles*.

²¹ A l'original: *vista*.

natural de home. E vull e deman aquells²² que són²³ servidors de Déu, per ço que per ells puixa haver perdó de mos pecats.

Adonchs ell donà a Déu moltes gràcies e vench a mi molt ivaçosament. E com se fon acostat a mi, demaní-li perdó e fiu-li reverència e saludí'l ab paraules de Déu. E après que l'haguí saludat, portà'm e mès-me dins en aquella cova e dix-me:

–O, Pannúncio! E com est ací vengut e per qual rahó?

E com yo hoý que él me nomenà per mon nom, sens que jamés no m'havia vist ni·l conexia, coneguí que ell sabia lo meu nom per Sperit Sant. E yo responguí-li:

–Per tal com yo deman aquells qui són servidors de Déu, per ço que faça lurs obres e puixa ésser ajustat e companyant als seus mèrits.

E ladonchs yo demaní-li e diguí-li:

–Prech-te, servidor de Déu, que·m digues en qual temps venguist ací e com has nom.

Ladonchs ell me respòs e dix-me, per aytals paraules:

–Frare, abans que vingués en aquest desert, habitava en la terra de Tebayda, en un monestir en lo qual havia gran multitud de monges, ab los quals habitava. E allí fehia obra de cistells. E yo stant en aquell monestir [f. 9 v.] e usant de la mia obra, vench temps en lo qual sdevench a la mia voluntat que, stant yo soletari, vendria pus prest a conseguir la gràcia de nostre senyor Déu, e ixquí-me'n del monestir e aní-me'n a un loch en lo qual no habitava persona alguna, e en aquell loch yo fiu una cel·la en la qual yo, soletari, habitava. E açò fehia desijant contínuament rebre de Déu major mercé e gràcia. E stant yo soletari en aquella cel·la, fehia aquella obra que primer en lo monestir²⁴ feya e usava de fer. Moltes companyes dels pobles de aquella comarca venien a mi per rahó de aquella obra que yo usava de fer, e aquestes companyes molt més

²² A l'original: *aquelles*.

²³ A l'original: *sun*.

²⁴ A l'original: *monvestit*. Esmenem d'acord amb el ms. 13 de la BC.

me donaven que no mereixia, de fer aquelles cistelles. Emperò yo no prenia de ells altra cosa sinó tan solament allò que yo donava als pobres e als òrfens per la amor de Déu. Ladonchs, per enveja del diable e per la sua malícia, lo qual és sembrador de tot mal, esdevench-se que una fembra vestida en àbit de religió vench a mi e pregà'm molt ab gran instància e ab paraules piadoses yo la volgués ab mi ensemps, en la mia cel·la, e que féssem companya. E après, per engan e enginy del diable, enemich mortal, vingué a consentir e a parrir dolor e tristor, e vengué'n a engenrar lo sùtzeu e hòrreu peccat abominable de luxúria, e stigué contínuament en aquell vil sùtzeu e hòrreu peccat un any [e] quatre mesos. E après yo, mesquí peccador, molt dolorós, acordí'm del juhí de Déu e del meu gran e hominable peccat e de la gran punició que yo sperava haver per lo meu peccat, si de aquell no fehia condigne penitència. E diguí ladonchs a mi mateix dins mon cor: “Ay, mesquí! Què respondre²⁵ o dir a tan alt e poderós com és Déu, de la mia vida e del meu defalliment, en lo qual he viscut e stat tan lonch temps? En quina [f. 10 r.] manera aparré davant la cara de tan alt Senyor²⁶ e tant poderós jutge?” E encara diguí a mi mateix: “Leva't mesquí! Fuig! Aparta't de aquest peccat en lo qual vius, car millor e pus profitosa cosa és a tu deixar e desemparar totes aquestes coses e fogir al pecat que no viure y star en aquest defalliment e viltat de luxúria.” E ladonchs, per la gràcia e pietat del salvador nostre, Jesucrist, lexí e desemparí aquella cel·la e aquell peccat e venguí-me'n en aquest desert hon ara stich e habite. E trobí aquesta cova e aquesta palmera e aquesta font, per gràcia de Déu, les quals coses són salut de la mia ànima e sustentació de la mia vida corporal. E aquesta palmera engendra e dóna cascun any dotze rames; e aquestes dotze rames²⁷ són plenes e abundants de dàtils per tal manera que los dàtils de cascun ram abasten, menjant en cascun dia, per tot un mes. Així que lo fruyt de aquesta palmera és ma vianda e mon sosteniment de tot l'any, e nostre senyor Déu, per sa bonea, conforta e ajuda a mi en mos treballs e afanys. E les mies vestidures, com venguí en aquest loch e solitud, per temps hagueren fi e acabament de son ésser, e nostre senyor Déu per sa bonea ha fet créixer los pèls del meu cors en tal manera que cobren tot los meus membres corporals, segons que tu ara pots veure en mi, ell qui és Senyor misericordiós, pacient, benigne e humil. E en tot aquest temps me ha sostengut de la sua gràcia, car dich-te ab veritat que trenta anys són passats e més, que yo jamés no viu figura de pa material ni l'he menjat.

²⁵ A l'original: *responder*.

²⁶ A l'original: *de tan alt Senyor e tant alt Senyor*.

²⁷ A l'original: *ramos*.

E yo, Pannúcio, hoint totes aquestes coses que·m deya aquell sant hom, meravellant-me molt de les coses que·m deya, que trenta anys no hagués menjat pa ni l'hagués vist, e demaní-li, dient:

–Digues-me, servidor de Déu, com tu açí venguist, no·t torbist²⁸ en la tua voluntat e [f. 10 v.] en lo teu cor?

E ell me respòs e dix-me:

–O, hom de Déu! Dich-te en veritat que com yo al començar fuy ací vengut, fuy molt torbat e complit de tristor molt gran. E havia molt gran tristor e dolor de mos peccats. Era molt torbat per les grans tristors e angoixes que staven en lo meu cor. E encara, ab veritat te dich que trenta anys ha[n] passats, e més, que yo vixch e habite en aquest desert e en aquest herm e en aquest loch en lo qual yo he sostengut moltes batalles e moltes tribulacions e turments de part del diable. E contínuament no cessava de pregar Déu que·m perdonàs mos peccats. E sdevench-se un dia que yo havia molt gran dolor e desplaer en lo meu cor, per los peccats e cayments que eren esdevençuts en lo meu cors, e moltes grans dolors que en lo meu cors sostenia, per la malaltia del fetge. E un dia yo gití'm en terra, sperant ma fi e acabament de la mia vida. Y, stant en tal manera, aparech-me un hom molt resplendent, ab molt gran bell[e]ja, e pres-me per la mà e levà'm de terra e dix-me: “Amich, què has?” E yo responguí: “Pare, sofrir dolor gran en lo cors, per rahó del fetge.” E ell dix-me: “Mostra'm lo loch hon has la dolor”. E yo mostrí-li lo loch e ladonchs aquell hom ab lo seu dit obrí lo meu costat e tragué del meu cors lo fetge, que era ple de molta podridura, e ell dix-me: “No hajes paor ni dubtes de aquesta malaltia, que ja est guarit e bé.” E axí com a bon metge o cyrurgià, tenia en la sua mà un rahor, ab lo qual obrí lo meu fetge e tragué de aquell la podridura que stava dins. E après tornà'l dedins lo meu cors e dix-me que: “Ja est guarit. D'ací avant prega a Déu e no vulles peccar.” Dites [f. 11 r.] aquestes paraules, davant los meus ulls desaparech e de aquella hora fins ara yo no [he]²⁹ sentit en mi malaltia ni dolor alguna, ni temptació alguna. E ara stich açí, donant gràcies a Déu totpoderós e tinch açí aquesta palmera e aquesta font que són rahó de la mia vida.

²⁸ A l'original: *trobist*.

²⁹ Afegit per nosaltres, seguint la lliçó del ms. 13 de la BC.

E ladonchs yo, Pannúcio, après que haguí hoïdes totes aquestes paraules e coses, doní gràcies a Déu e diguí axí:

–O, servidor de Déu molt alt! Prech-te que yo stigue e habite açí ab tu.

E ell me dix:

–No poràs sofrir les menaças e temptacions dels diables, perquè no cové que habites açí.

E yo diguí-li:

–Prech-te, servidor de Déu, que·m digues com has nom.

E ell me dix que Thimotheu era son nom.

E yo ladonchs gití'm en terra davant ell e diguí-li que pregàs Déu per mi e que·m donàs la sua benedictió. E lo sant Thimotheu respòs-me:

–O, amich molt amat! Yo no só senyor! Mas Jesucrist, qui és Senyor, te do la sua benedictió e't delliure de les temptacions dels demonis e't do carreres dretes perquè puixes ab alegria star e continuar en la companya dels sancts, axí com has començat.

E com ell hac dit açò, dix:

–Ves-te'n en pau e membre't de mi en les teues sanctes oracions.

[X]

E après que yo haguí rebuda benedictió d'ell, començí ab alegria anar lo camí per lo desert. E anava exalçant e loant nostre senyor Déu, qui·m volgué demostrar lo sant servent seu Thimoteu.

E après venguí en un desert en lo qual stiguí deu dies e contínuament pensava ab gran contrició de cor en los meus peccats, e deya axí mateix:

–Quina és la mia vida? O! Quina merçé yo rebré de nostre Senyor, com jamés no haja feta neguna bona obra? Ay de mi, mesquí! Puix que nenguna temptació no he vençuda, quina merçé rebré del Senyor? Car tot combatedor que la temptació no venç,³⁰ jamés no rebrá corona ne guardó; [f. 11 v.] car Déu no corona a aquells qui no vençen dedins e en les obres defora.

Aprés, acabats dos dies, trobí'm molt fort e aparellat de batalla. E començí anar per lo desert, desijant molt forment trobar e veure per tal que'm recomanàs en les sues oracions.

E portava ab mi tant pa e tanta aygua que'm durà solament quatre dies. E après que fallí lo pa e aygua, haguí molt gran defalliment, flaquea e dolor: en lo meu cor sentí gran congoixa.

E ladonchs, súbitament rebí en mi la virtut de Déu e començí anar per lo camí, dins lo desert, per spay de quatre dies. E après fuy enujat del caminar, per rahó de la gran fam que havia; e, defallint-me lo sperit, cayguí en terra.

E ladonchs yo sperava fi e acabament de la mia vida, car sperava la mia mort. E viu en aquella hora, prop de mi, un hom molt spantable, lo qual estés la sua mà e posà-la sobre la mia boca.

E yo tantost leví'm de terra e començí anar mon camín molt cuytadament, metent-me en la major spessura del desert. Per lo qual desert yo aní per spay de altres quatre dies e nits.

E ladonchs dubtí'm en lo meu cor e començí a fer oració. E súbitament yo viu aquell hom virtuós, lo qual havia mès la sua mà sobre la mia boca, qui vench a mi e prestament yo rebí virtut d'ell, en tal manera que fuy del tot guarit e, del lassament que en lo meu cors sostenia, restí delliure.

E après aní set dies contínuament per terra molt aspra, en lo pus pregon del desert. Al seté dia, anant yo per lo pus [f. 12 r.] pregon del desert, viu un hom, lo qual era molt spantable de veure, e los cabells del seu cap eren molt larchs e blanchs axí com a neu. E tenia lo seu cors tot nuu, que no tenia cobertura alguna, sinó los cabells. Era de la cinta avall tot circuït de fulles de arbres.

³⁰ A l'original: *vench*.

E com yo viu que ell venia vers mi, haguí molt gran paor e temor. E com més se acostàs a mi, fuy de major temor. E yo pugí-me'n sobre una gran pedra que stava prop mi, per lo dubte que havia que no fos algun home salvatge que'm volgués damnificar. E ell anà a la pedra sobre la qual yo stava e gità's a la ombra que fehia la pedra en què yo stava, per la gran calor del sol que feya. E après que fon gitat en terra a la ombra, alçà lo cap e veu-me e dix-me:

—O, hom de Déu! Devalla a mi e no hajes paor, que yo hom só, axí com tu e semblant a tu. E ab tals passions com tu stich e habite en aquest desert per l'amor de nostre senyor Déu e per salut de la mia ànima.

E com yo hoý aquestes paraules, molt foren al meu cor agradables e prestament yo devallí de la pedra e genollí'm davant los seus peus. Demaní-li perdó e ell me dix:

—Leva't, fill, leva't, que tu amich est de Déu e dels seus sants!

E après que'm fuy levat, féu-me seure davant ell. E yo ladonchs preguí'l ab gran instància que él me digués lo seu nom y ell me dix:

—Onofre és lo meu nom. E sàpies per cert que setanta anys són passats que yo habite y stich en aquesta solitud. E só stat sostengut e ajudat de la gràcia e misericòrdia de Déu e jamés dins en aquests setanta anys no he vist hom ni figura de hom, sinó ara a tu solament. E sàpies, per cert, que tu est tremés aquí per nostre senyor Déu, per ço que dónes sepultura al meu cors e que la terra torne a la terra, axí com és ordenat per Déu. E sàpies que en [f. 12 v.] los primers temps, abans que yo aquí vengués, habitava en un monestir que havia nom Hermòpolim, en lo qual monestir habitaven tro a cent monges, entre los quals era un ajustament e una amor, ab gran caritat, e molt gran pau de Jesucrist era entre ells. E havien-se los uns als altres ab molt gran humilitat e donaven-se loch los uns als altres en les coses que havien de parlar; e yo habitava ab ells. E era de poca edat e contínuament pensava en los studis e en les paraules de les Santes Scriptures, e semblantment pensava de tenir la sancta fe de Jesucrist, axí com cové als bons cristians. E yo, hoint parlar un dia una rahó molt maravellosa, del benaventurat Helies, com per la sua humilitat e castidat que hach era stat en lo desert e coronat e consolat per nostre senyor Déu e, encara hoý més, del benaventurat sant Johan Babtista, com stech e habità en lo desert tro que fon sabut e demostrat, e yo ladonchs demaní als

monges e diguí'ls: "Aquells qui habiten en lo desert, en què eren pus perfets que nosaltres davant Déu?" E ells respongueren-me e digueren: "Nosaltres habitam ensemps e vehem-nos los uns als altres e ajustam-nos ensemps, com volem parlar, e, axí, consolam-nos. E si algú de nosaltres és malalt, és consolat de tots los altres monges. E com havem fam, tantost nos donem ço que havem menester per a menjar e a beure; e tota cosa que·s sia, de necessitat, tantost nos és donada. E per tal, aquells qui habiten en lo desert són pus nobles e pus perfets que nosaltres, qui habitam en les congregacions, entre les gents, per ço com a aquells totes aquestes coses los defallen. E si aquells qui habiten en lo desert sdeve[nen]³¹ tribulacions o temptacions o altres treballs e angústies de part del dimoni, allí no és tro-[f. 13 r.]bat algú qui·ls acórrega ni·ls do consolació. O, en temps que han fam e set, no han de què·s puguen socórrer ni ajudar, ans de totes aquestes coses han fretura. E per ço, los qui en la soledat dels aspres deserts habitar delliberen, en la divina temor la torre de la sua vida fermament edificuen. Ab fam, ab set, ab treballs e passions los seus treballats cossos tormenten, batallant esforçadament contra les cruels temptacions que l'enemich de natura humana los procurava y ab spirituals armes les cremants sagetes de l'infernai dimoni vencen, perquè lo antich inventor de iniquitat e malícia contínuament studia en derrocar l'altitud dels edificis de virtuoses obres y retraure lurs passos dels sancts y bons exercicis, perquè en los perillosos laços de les mundanes conversacions los faça caure; e axí, l'omnipotent rey, Déu y senyor nostre, qui jamés desempara als qui en la sua magestat segura sperança tenen, los arrea de invencibles armes de la sua divina potència, perquè la força de l'inich príncep de tenebres no·ls puga noure, per hon ad aquells los celestials àngels sovint són tramesos, administrant-los ab les sues angèliques mans innumerables coses per a la sua devota vida necessàries, poant de la eleta pedra, qui és Jesú[s], saboroses aygües de inestimables gràcies. E axí és scrit que, los qui per la divina amor sedejen en la celestial font de la divina misericòrdia, la sua encesa set apaguen y les verdes fulles de les collides herbes com a dolça y suau bresca gusten. E si per ventura ab ells algunes vegades lo enemich diable batalla, ab sforçat ànimo se leven, recorrent ab les mans plegades a les armes de la oració devota, per hon tantost los és tramés celestial socors per a ven-[f. 13 v.]çre tan infernada força." Hoÿdes per mi, pobre Onofre, de aquells sants pares tan glorioses paraules, començí a stojar en los archius de la mia pensa aquella gran felicitat e benaventura que en los regnes de parahís attenyen aquells qui en aquesta val

³¹ Afegit d'acord amb el ms. 13 de la BC.

de misèria per la divina amor enujosos treballs comporten. Y contemplant en tan virtuosos pensaments, en la scura nit me partí del monestir e portí ab mi tant pa que bastar me pogués per a quatre jorns y, acomanant a la divina providència los meus acomanats passos, prenguí ma via. E començí de anar per lo camí que pus dretament anava al desert. E, mentre anava per lo camí, viu que anava davant mi un hom resplandent com a foch, lo qual era molt spantable de veure. E com jo viu aquell, haguí molt gran pahor e spaordiment. E per la gran paor que yo havia, començí a pensar que me'n tornàs al monestir de hon era partit e que habitàs en lo monestir ab los altres. Mas nostre senyor Déu totpoderós, qui vol que tots los hòmens sien salvats, no·m leixà acabar ni complir aquell meu pensament. E lavors tornà a mi aquell sanct hom molt resplandent, qui anava davant mi, e appellà'm per mon nom, Onofre, dient: "No hajes por, que yo só àngel de Déu que·t só donat per guarda del dia que naixquist fins ara e fins que hages de morir. E dich-te, en veritat, que per aquesta carrera que tu, ara, vas, Déu és contínuament ab tu, car és carrera de salut a tu, davant Déu." E ladonchs, yo, stant enfortit e confortat per les paraules, seguí aquell àngel per aquell desert, per spay de sis o set mil-[f. 14 r.]les, e trobam una cova petita en la qual yo entrí. E trobí dins la cova un hom vell servidor de Déu e postrí'm davant los seus peus e preguí'l que fes oració a Déu per mi. E après ell hach feta sa oració, dix-me: "Fill, acostat't a mi." E yo acostant-me a ell, donà'm pau. E après que ell me hach donada pau, dix-me: "Tu est mon fill, Onofre, obrador e equal de mi en lo servir de Déu. Vine, fill, a mi, e Déu sia ton defenedor en totes les tues obres." E ladonchs yo aturí e stiguí ab ell set dies. E contínuament ell me mostrava, dient-me aquelles coses que fehien ne obraven los sants pares qui staven en los deserts. E complits set dies dix-me: "O, fill, Onofre! Vine e segueix-me e portar-t'é a un loch, lo qual és ordenat e aparellat a tu per nostre senyor Déu, en lo qual Déu ha promés e manat que tu habites, per ço que faças a ell servir." E ladonchs ell se n'ixqué de la cova e yo anava'l seguint; e anam per spay de quatre dies e nits. E al cinqué jorn arribam en lo desert appellat Calidiomea, hon havia una cel·la petita ab una palmera e una font d'aygua. Lavors lo vell girà's a mi e dix-me: "Fill, aquesta cel·la és lo loch que Déu ha app[ar]ellat per a ton habitar, e aquí cové a tu que habites." E pres-me per la mà e mès-me dins la cel·la e stech ab mi en aquella cel·la trenta dies e mostra'm paraules santes e totes les obres dels sancts pares qui, vivents, habitaven en los deserts per servir nostre senyor Déu. E yo demaní-li de quina terra era ni qual era son nom. E ell me dix que

era de la província de Síria e que havia nom Hermeus.³² E pregà'm que fos tostemps membrant de Jesucrist e aquell no's partís de la mia memòria. E, complits los trenta dies, partís de mi e tornà-se'n en la sua cova. E de aquella hora avant ca-[f. 13 v.]scun any me visitava una vegada. E aquesta visitació tench tro que passà de aquesta vida. E après que fon mort, yo soterrí lo seu cors davant la mia cel·la. E com totes aquestes coses me hach dites e recomptades, yo li demaní: "Pare sant, prech-te que'm digues, depuix que habites en aquest desert, si has hagudes algunes temptacions". E ell me respòs: "Sàpies, fill meu molt amat, que moltes temptacions e moltes dolors e agústies he sofertes e sostengudes, per les quals venia en punt de desesperar e demanava la mort. Emperò la ajuda de nostre senyor Déu ha sostenguda la mia ànima nèdea e la ha delliurada e confortada en aquelles temptacions e afanys e treballs. E les vestidures que yo vestia, per temps defalliren e foren apartades de mi e romanguí tot nuu. He sofert molt gran fret e gran calor del sol en lo meu cors, e lo meu senyor Jesucrist, piadós e misericordiós, vehent-me soffrir totes aquestes³³ coses, posà e mès molt gran paciència sobre mi, e los cabells del meu cap cobriren lo meu cors e defené-lo de fret e de calor, segons que tu pots ara veure. E lo meu Senyor piadós tramet lo seu àngel, lo qual cascun dia me porta lo pa que a mi és necessari y ab mesura me dóna l'aygua. E los primers trenta anys après que del monestir fuy partit, no mengé pa ni altra cosa sinó tan solament les herbes que en lo desert naixen; e bevia l'aygua mesurada, molt poca. E los altres trenta anys que sequeixen, visità'm cascun dia e nit lo meu senyor Jesucrist, que passí e sofrí totes aquestes e altres tribulacions ha-[f. 14 r.]³⁴ [f. 14 v.]vent ferma fe y speranza en lo seu adjutori. Totstemp ha haüda de [mi] misericòrdia e pietat, que les herbes de la montanya que yo menjava me eren pus dolces que la mel, moltes vegades recordant-me de aquella paraula que dix lo meu senyor Jesucrist: "No tan solament viu hom de pa material, ans viu hom per la paraula de Déu, la qual és vianda celestial." E axí, fill Pannúncio, aquell qui compleix la voluntat de Déu, troba merçé e misericòrdia davant ell. E diu ell en lo seu sanct evangeli: "No vullau pensar en aquelles coses que haureu a menjar ne a beure, car lo vostre pare celestial sab totes aquelles coses que havem mester per tal que

³² A l'original: *Nermeus*.

³³ A l'original: *aquestas*.

³⁴ El full que segueix es troba en blanc, segurament per estar destinat a contenir algun gravat o ser il·luminat, a mà.

vullam³⁵ primerament demanar lo regne de Déu e la sua justícia e après totes les altres coses vos seran donades.”

E hoynt yo, Pannúcio, totes aquestes coses que·m deya aquell sant pare, Onofre, diguí-li:

–Digues-me, pare, en lo dia del sant diumenge e en les altres sanctes festes, de hon te era donat per combregar lo preciós cors de Jesuchrist?

E ell lavors respòs:

–Sàpies, fill, que cert que l'àngel de Déu ve a mi, lo qual me porta lo consagrat cors de Jesucrist. E no tan solament a mi, mas encara a tots aquells qui habiten en aquesta solitud. E com han rebut lo preciós cors de Jesucrist, resten tan complits de la gràcia del Sanct Sperit que de³⁶ allí avant ni fam ni set ni fret ni calor ni altra dolor, per gran que sia, no·ls sembla fatigosa. E si alguna vegada als sants qui la vida hermitana segueixen los ve desig de veure algun home o d'altra mundanal glòria, en continent són per lo sanct àngel portats en paradís e, aquí contemplant les ànimes dels benaventurats sants, ab la gran multitud dels àngels, resten complidament saciats de lurs desigs, de hon [f. 15 r.] resten tan fervents e inflamats en lo servir de Jesucrist que tota la lur pensa, tot lur estudi e forçes no és altre sinó com, seguint lur bona empresa, puixen fer obres que a la magestat divina sien accept[e]s, per hon sien fets dignes de possehir aquella beatitud eterna que als servidors de nostre senyor Déu stà aparellada.

E com lo benaventurat sant Onofre hach parlat ab mi de totes aquestes coses, dix-me:

–Anem, fill, ab temps.³⁷

E yo, hoint aquelles paraules tan dolces e tant santes de sant Onofre, tota fam, tota set e tota angústia que havia soffert en lo desert, súbitament per mi fon oblidada. E lo gloriós sanct dix:

–Segueix-me.

³⁵ A l'original: *vullan*.

³⁶ A l'original: *dc*.

³⁷ Al ms. 13 de la BC: *ensemps*, que fa més sentit.

E yo, segu'í. E com haguem anat per spay de tres milles, trobam una cel·la e una palmera que stava davant la cel·la.

E lavors lo benaventurat sant Onofre començà a cantar a Déu, fehent oració. E com hach acabada la oració, yo responguí:

–Amén.

E aquell dia era hora que·s volia pondre lo sol, e viu enmig de aquella cel·la un pa e un cànter. E Honofre dix-me:

–Fill Pannúcio, menja de aquest pa e beu de aquesta aygua que stà davant tu, car yo veig e conech que tu stàs molt enujat e has fam e set.

Yo responguí:

–Sàpies, pare, que yo no menjaré ni beuré si tu no menjes.

E après que yo l'haguí pregat que menjàs, ell benehí aquell pa, segons qu'és costuma de les ànimes religioses, e après dix-me:

–Menja de aquest pa que Déu nos ha tramés, car dich-te que cascun dia me tramet nostre Senyor mig pa, e ara, per tu, fill Pannúcio, ha'ns tremés un pa tot sancer.

E après que haguem menjat tant com nos era menester, començam de cantar e fer oració, fins que fon dia.

[XI]

E a cap de un poch yo viu a aquell sant beneyt, Onofre, la ca-[f. 15 v.]ra tota mudada e groga. E com yo·l viu axí demudat, fuy molt spantat. E lavors ell me dix:

–O, servidor de Déu! No vuller haver paor, mas sies fort y stà aparellat, car sàpies que per açò te ha tramés a mi Déu, per tal que lo meu cors metes dejús terra. E sàpies que hui, en aquest dia, la mia ànima exirà del carçre del meu cors e irà a aquell repòs perdurable. E sàpies, Pannúcio, que hui són onze dies

del mes de juny, segons los romans, e tu, Pannúcio, com seràs tornat en Egypte, digues als frares e a tots los fels cristians que façen memòria e remembrança de mi, car sàpies que aquesta gràcia demaní a nostre senyor Déu, la qual per ell me és stada atorgada: que qualsevol que fes memòria e de mi o scrivís libre de la mia vida en remembrança mia, que nostre senyor Déu li perdonaria tots los peccats. E qualsevol qui farà aquestes coses que yo t'è dites, pregaré a Déu que li perdó tots sos pecats; e, com la sua ànima li exirà del cors, serà sens pecat, axí com si lavors fos nat del ventre de la sua mare.

E yo, Pannúcio, responguí, dient:

–O, pare Honofre! Digues-me: si algú serà pobre e no porà donar per reverència tua offerta ne almoyna, què serà de aquell?

E sant Honofre respòs:

–Qualsevol pobre que no tindrà sinó una poca de aygua e aquella darà per honor e reverència de Déu e de mi, aqueixa mateixa gràcia aconseguirà de Jesuchrist salvador nostre, car axí per ell indubtadament m'és stat promés.

E dites per sant Onofre aquestes paraules, stant agenollat en terra ab les mans juntes, alçant los ulls al cel, féu oració a nostre senyor Déu en aytal manera:

Oració

[f. 16 r.] –Molt alt e poderós Senyor, lo qual neguna persona en aquest món pot ab ulls corporals veure, lo poder del qual hom no poria pensar, la glòria del qual és inefable e la misericòrdia del qual és sens fi. A tu, Senyor, ador; a tu, Senyor, benehesch; a tu, Senyor, loe;³⁸ a tu, Senyor, suplique e pregue, lo qual yo he amat per³⁹ tal! Senyor, puix cride a tu, hoges-me! Car, Senyor, est molt gran! Per ço, Senyor, t'è servit y serviré e t'è loat y loaré ab la mia ànima, car tu prengüist guarda de la mia humilitat e posist guarda als meus peus. E per ço, Senyor, defensa'm de l'enemich diable e vinga sobre mi la tua misericòrdia, car la mia ànima stà molt tribulada, ara que exir vol del meu cors. E prech-te, Senyor, que lo diable no m'apareixca ni·m sia contrari, ni·l veja

³⁸ A l'original: *lou*.

³⁹ A l'original: *y*. Esmenem d'acord amb el ms. 13 de la BC.

ni·m vinga davant. Oh, Senyor, hages mercé de mi, per tal que aquella serpent cruel e mala no·m puga en res noure e que la mia ànima no veja aquelles scuredats e infernals figures, les quals són molt horribles! Supplich-te, Senyor, que tu la rebes ab los teus sants àngels, qui són complits de pau, e aquella, per ta infinida pietat y misericòrdia, vulles col·locar en la tua sancta e per tostemps duradora glòria. Encara, Senyor, te demane e supplique, per la tua pietat e misericòrdia, que hages mercé de mi e del teu poble cristià, e que hoges les lurs pregàries e que perdones tots los peccats de aquells qui faran festa e memòria de mi o faran oferta per la mia honor, e per reverència del teu nom, o donaran a menjar a algun pobre de ço de lur propi, que tu, Senyor, los hoges quand ells a tu recorran e·ls perdones tots lurs peccats. Encara, Senyor, si alguna persona starà en alguna angústia, axí com de pre-[f. 16 v.]sons e de altres tribulacions, o en ira de senyor o de jutge o de altra persona, e a tu cridarà e, invocant, dirà: “O, senyor Déu! Tu, poderós, per los mèrits del teu humil servidor, Onofre, hages mercé de mi”, prech-te, Senyor, que sens triga alguna hojes lurs pregàries e·ls compleixques les lurs peticions, car tu, Senyor, est beneyt e loable per tostemps. Amén.

E quand lo benaventurat sant Onofre hach dites totes aquestes paraules, yo, Pannúcio, acostí·m a ell e postrí·m davant ell, als seus peus, ab moltes làgremes e, plorant, diguí-li:

–O, pare meu! Si a Déu e a tu plau, volria habitar en aquest loch hon tu has habitat e ara habites y stàs.

Ell me respòs e dix-me:

–No est tu tramés per ço que habites ni stigues ací, mas per ser⁴⁰ la alegria als servents de Déu que habiten en los deserts, axí com alegrist a mi en la tua venguda, en donar al meu cors sepultura e cobriment de terra, axí com és stat ordenat per nostre senyor Déu. Mas tu torna-te·n en Egypte e preÿca e digues als feels cristians totes aquelles coses que has vistes ni hoïdes en lo desert, per ço que tu semblantment t'est atrobat y vist ab los sants en la glòria de Déu, senyor nostre. Recompta totes aquestes coses a tots los sants monges e hermitans e altres persones, per tal que façen tots memòria de mi.

⁴⁰ A l'original: *per ço*.

E yo, Pannúcio, plorant, li diguí:

–O, pare Honofre! Deman-te per lo Senyor totpoderós, per lo qual tu has turmentat la tua carn, que tu'm beneïxques e que't membre de mi, com seràs en la glòria de Déu, la qual te és donada e atorgada de part de Déu.

E sant Onofre respòs, dient:

–Déus totpoderós, qui vol que tots los hòmens sien salvats e vingué a conexença de la veritat, aquell sia a tu lo teu defenedor e't deliure dels perills de aquest món e temptacions del diable, e la benedició del Pare e del Fill e del Sanct Sperit sia sobre tu. Amén.

[XII]

Aprés que [f. 17 r.] sant Onofre hach dites aquestes paraules, jamés pus no parlà. E yo, lavors, leví'm de peus e viu la sua cara axí com a foch molt resplendent. E tenia les mans juntes e los ulls vers lo cel, en tal manera que yo no hoÿa paraula que ell digués. E aprés que li haguí besades les ma[n]s e los peus, sentí en mi una odor de paradís molt suau e gloriosa.

E en aquella hora yo viu que's féu gran turbació en l'ayre⁴¹ e brogit molt spantable. E per lo gran spaordiment que haguí de aquestes coses, cayguí en terra smortit e, axí stant, yo viu que lo cel se obrí e viu grans companyes de àngels que pujaven e devallaven del cel, davant lo cors de sant Onofre, que en l'ayre cantaven molt melodioses e plasent[s] laors de gran alegria. E viu star entorn del cors àngels ab encensers en lurs mans, encensant lo sant cors.

E hoÿ una veu dient:

–O, ànima de pau! Vine a mi per tal que't col·loque en lo repòs de paradís, car ab pura voluntat me amist.

E súbitament yo viu en aquella hora que foren uberts los cels e nostre senyor Jesucrist rebé la sancta ànima de nostre pare Onofre ab gran multitud de àngels cantant gloriosos cants e fehent celestial alegria.

⁴¹ A l'original: *la ayre*.

E après que yo haguí vistes totes aquestes coses, leví'm de peus e torní en mon recort e toquí ab les mies mans los sants peus del cors sanct, qui staven encara calents, e tot lo seu cors resplandia axí com raigs de sol. E yo, en aquella hora, començí a dir en mon cor:

–Què faré, que no he ab què cave la terra per fer la fossa ne ab què soterrar puixa lo sant cors?

E yo stant axí, viu per voluntat de Déu dos leons que vengueren e adoraren lo sant cors, e leparen-li los peus ab les lengües. E [f. 17 v.] après de açò, ells se seguieren e's plany[i]en de la mort de aquell a qui moltes vegades lo havien hagut axí com a companyó en aquella solitud. E ab mi ensemps ploraven e fehien son dol.

E après que yo haguí molt plorat e feta oració, stant age[no]llat en terra, leví de peus e acostí'm als leons e diguí'ls tals paraules:

–Yo só cert que tots los hòmens fan servey a Déu, e encara per los animals és temut e servit e dóna a tots sperit de vida. E, per tal, vosaltres, leons, sou açí venguts: perquè ab vostra ajuda, ab mi ensemps, soterrem e honrem aquest sanct cors. E de part del creador e salvador de totes coses, vos man que us leveu e que ab mi ensemps façau ço per què sou açí venguts.

E dit açò, prenguí un bordó que tenia e senyalí en terra, defora la cova, lo loch hon devia ésser la fossa e sepultura. E, tantost, los leons començaren ab lurs ungles a cavar la terra molt fortment e a gran pressa. E yo despollí'm la vestidura que tenia e emboliquí en aquella aquell sant cors e besí-li los peus.

E après posí'l en la fossa que los dos leons havien feta e, com haguérem soterrat lo cors, los dos leons se humiliaren en terra e partiren-se de aquí e anaren al desert de hon eren venguts.

E, a poch instant que lo cors sant fon soterrat, caygué e's féu tota aquella cel·la pols e també caygué la palmera. E yo, veent tot açò, fuy comprés de molta gran paor e començí plorar. E yo stant axí plorant e ab gran tristor, aparech-me un àngel. Dix-me:

–No vulles plorar, Pannúcio, ans hages en tu gran alegria e molt gran plaer per tal com tu est stat digne de veure tant glorioses e celestials maravelles; e hix de aquí e ves-te'n en Egypte e preÿca e digues totes les coses que has vistes e hoides, axí com te dix aquell nostre amich Onofre; e nostre senyor Jesucrist te en-[f. 18 r.]dreçarà e t farà sanct en la sua glòria per la sua pietat e haurà mercé de tu e tostemps te endreçarà en tos camins.

E après que l'àngel me hach dites aquestes coses, ell desaparech e yo tantost sens triga partí'm de aquell lloch e començí de anar-me'n per lo desert e contínuament davant mi aquel gloriós àngel molt resplendent, lo qual me dix que m'havia guardat y guiat depuix que fuy nat.

E après que haguí caminat per spay de quatre dies, trobí una casa fundada en un loch molt alt e molt bella, la qual casa stava closa e tancada. E yo aseguí'm prop la porta de la casa e diguí en mi mateix que dins aquella casa devia star algun hom servidor de Déu e de santa vida.

Stant e pensant en asò, aparech-me un bell hom ple de canes, lo qual vestia vestidures de palmes e havia la cara resplendent, que semblava que tots los àngels de Déu lo beneÿssen. E acostà's a mi e saludà'm, dient:

–La pau de nostre senyor Déu sia ab tu. Est nostre frare Pannúcio, obrador equal de nosaltres en les obres de Jesucrist e tu est aquell que honrist e mereixquist veure lo benaventurat sant Onofre e has soterrat lo seu cors.

E yo, ladonchs, agenol[li]m davant los seus peus e demaní-li perdó. En aquella hora vengueren altres tres hòmens vells vestits de palmes e saludaren-me, besant-me en la boca, e digueren-me:

–O, servidor e amich de Déu e dels seus sants, Pannúcio! Pau sia ab tu! Tu est nostre frare que has cubert lo sant cors de nostre car frare! En aquesta nit nos és stat revelat e demostrat ton adveniment e per tal som ací venguts ajustats, perquè hajam consolació e alegria ab tu en Jesucrist. E sàpies que sexanta anys són passats que habitam en aquest desert, que no havem vist hom negú, sinó [f. 18 v.] ara a tu. E com nos ajustam ací en lo dia del diumenge o en dia de altra festa, ladonchs nos vehem los uns als altres. Pregam-te que vulles star ací ab nosaltres.

E com hagueren parlat ensemps per spay de dos hores del benaventurat sant Onofre, digueren-me aquells sants vells:

–O, frare⁴² Pannúcio molt amat! Menjem un poch, car tu est vengut molt enujat.

E lavors vehem posat cinch pans davant nosaltres, calents axí com si lavors fossen exits del forn, e no fon vist per nosaltres qui havia aportats aquells pans. E, fehent primerament oració, siguem-nos en terra e menjam de aquell sant e beneyt pa. E digueren-me aquells sants pares:

–O frare Pannúcio! Sàpies que cascun dia nos eren tramesos quatre pans e huy, per la tua venguda, nos ha tramés nostre senyor Déu cinch pans. E no sabem qui·ls nos porta ne de hon vénen, mas creem qu·ens són tramesos per nostre senyor Déu.

E yo preguí·ls que·m leixassen habitar ab ells y ells digueren:

–No est tu tramés per ço que romangues aquí, mas hix de ací e ves-te'n en Egypte e recita aquí totes les coses que has vistes ni hoïdes, del benaventurat sant Onofre.

E yo preguí·ls que·m diguessen los lurs noms e ells me digueren:

–O, frare e amich nostre, Pannúcio! Perdona'ns! Déu, qui sab totes coses, sab los nostres noms, mas pregam-te que·t recorts de nosaltres en tes oracions, per tal que siam los uns e los altres en la benaventurança de Jesucrist col·locats.

E digueren-me aquells quatre vells:

–O, frare Pannúcio! Sies percebut a fogir e a batallar contra les temptacions de l'enemich!

E com aquells sants pares me hagueren dites totes aquestes coses e paraules molt dolçes, yo·m partí d'èls e tenguí mon camí.

⁴² A l'original: *Onofre*. Esmenem, d'acord amb el ms. 13 de la BC.

E haguí anar per la major spessura del desert e, com haguí anat setanta milles, trobí un loch [f. 19 r.] molt bell e plasant, en lo qual havia una bella font manant aygua molt clara.

Reposí allí un poch e viu entorn de aquell loch molts arbres e moltes palmeres carregades de singulars dàtils. Entrí entre aquells arbres e palmeres, meravellant-me molt de la lur singular bellea, desijant saber qui·ls havia plantat, car aquí eren cirers, noguers, ametlers e altres molts arbres de diverses maneres. E tots havien en si fruyts e de la aygua que exia de la font regaven-se'n tots aquells arbres.

E viu venir vers mi quatre hermitans jóvens molt bells; e venien vestits de pells de ovelles. Com se foren acostats a mi, saludaren-me per mon nom, dient:

–Déus te salve, frare Pannúcio!

E postrí'm en terra e fiu-los reverència.

Ells assegureren-se dins la cova e parlaren entre ells. E yo pensava que fossen àngels de Déu. E après ixqueren de la cova e prengueren dels fruyts de aquells arbres e donaren-me'n, los quals eren pus dolços que sucre.

E yo diguí'ls:

–O, servidros de Déu! En qual manera vengués aquí?

Ells digueren-me:

–O, Pannúcio! Sàpies que Déu te ha aquí portat e tramés per ço que tu veges e sàpies quines són les obres que Déu obra en aquest desert ab los seus servidors. Del nostre fet te direm e res no·t negarem. Sàpies que nosaltres som naturals de la ciutat que ha nom Jaron e los nostres pares són los pus honrats de la ciutat. E nós tots quatre stàvem en estudi per aprendre sciència. E stant en aquell estudi vench-nos en voluntat que·ns metéssem en lo desert. E lo salvador, Senyor de totes coses, obrà en nosaltres tot bé. E un dia consellam-nos entre nosaltres e ixquem-nos de la ciutat, que negú no sabé res, e venguem-nos-ne en aquest loch. E portam pa que·ns durà set dies. E anant

per aquest desert, aparech-nos un [f. 19 v.] hom vell, canut, molt honorable e de gran santedat, lo qual nos consellà e·ns enformà que venguéssem en aquest loch. E aquell sant vell habità ab nosaltres ensemps tot un any, lo qual nos mostrà e·ns instruhí en qual manera deguésem dispondre lo nostre temps en servir a nostre senyor Déu Jesuchrist. E après complit l'any, moria aquell sant vell, pare nostre spiritual, e tramés la sua ànima a Déu. E nosaltres romanguem ací en aquest loch. E sàpies que sis anys ha[n] passats que negú de nosaltres no ha menjat pa ne altra vianda, mas solament de la fruyta de aquests arbres nos mantenim, bevent de la aygua de aquesta font. E cascuna setmana nos ajustam ací, ço és, lo diumenge e lo dissabte. E après partim-nos e cascú se'n torna a la sua habitació e no sab lo hu de l'altre què·s fa ne què obra.

E yo diguí'ls:

–Hon combregau lo diumenge e lo dissabte?

E ells me respongueren:

–Per aquesta rahó nos ajustam ací en aquells dos dies, car sàpies que Déu tramet son àngel qui·ns aporta lo sant cors de Jesucrist.

E yo, Pannúcio, hoint aquestes coses, fuy molt alegre e romanguí⁴³ ab ells sis dies e, al setén dia, digueren-me:

–O, hom de Déu! Stà aparellat que huy, en aquest dia, vendrà lo àngel qui·ns porta la santa comunió, e, qualsevol qui de la sua mà la pren, tots los seus peccats li són perdonats per nostre senyor Déu, en honor de la santa comunió.

E mentre ells me deyen aquestes sanctes paraules, vench entre nosaltres claror molt preciosa e molt odorant. E lavors era hora de prima e leva'm-nos de peus e començam a donar laor a Déu e glòria. E ne aquella hora vench l'àngel e rebem lo cors de Jesucrist. E fet son misteri, desaparech, que pus no·l vehem.

E yo, rebent lo sanct [f. 20 r.] cors de la mà de l'àngel, cayguí en terra esmortit. E aquells pares jóvens digueren-me:

⁴³ A l'original: *remanguí*.

Antonio CORTIJO, Vicent MARTINES & Vicent ESCARTÍ (orgs.). *Mirabilia / MedTrans 1 (2015/1)*
New Approaches in the Research on the Crown of Aragon
Nous aspectes en la investigació sobre la Corona d'Aragó
Novos aspectos nas investigações sobre a Coroa de Aragão

Jan-Jun 2015/ISSN 1676-5818

–Leva't, Pannúcio, no hajes paor ne tingues dubte! Stà constant!

Era ja venguda la hora de vespres, que encara no era retornat en mon record. Tan fon gran la mia alteració, que en aquella nit no poguí dormir, mas contínuament stiguí fehent oració e pregant al Senyor.

E com vench per lo matí, en lo dia següent vench semblant odor entre nosaltres, segons era stada en lo dia passat, abans que combregàssem, e tantost fom plens de gran consolació e alegria. E semblava a nosaltres que stiguéssem en la glòria celestial.

E en aquella hora vench l'àngel de Déu. Combregà'ns a tots de la sua comunió, dient-nos aquestes paraules:

–Lo cors e la sanch de nostre senyor Jesucrist sia ab vosaltres.

E tots responguérem:

–Amén.

E après l'àngel dix a mi aytals paraules:

–Pannúcio: Leva't e hix de ací e ves-te'n en Egypte e preÿca totes les coses que has vistes e hoïdes dels servidors de Déu en la manera que't dix Onofre e denuncia-les a tots los monges e religiosos hermitans e laychs, per tal que ells sequesquen per devoció les petjades dels sants pares qui habiten en los deserts, servint Déu. E no't vullés tardar ni't desplaçia, car no t'és donat que habites ací.

E com l'àngel hach dit açò, benhi'ns a tots e tantost desaparech.

Aprés de açò, menjam del fruyt dels arbres e en l'altre⁴⁴ dia següent, per lo matí, yo'm partí de la cova e tinguí lo camí vers Egypte. E anaren en mi ensemps aquells quatre sants pares jóvens entrò a set milles, e demani'ls que'm diguessen los lurs noms, e dix lo primer que havia nom Joan, e lo

⁴⁴ A l'original: *altra*.

segon, Andreu, e lo terç, Adaon, e lo quart, Theòfilo. E besaren-se tots los uns als altres e tornaren-se'n.

E començí haver gran tristor en mi mateix, [f. 21 r.] car em semblà que fos exit de la glòria de Déu, que és resplendent, en la qual és alegria, e que fos entrat en un loch molt scur e tenebrós. Mas ab la ajuda de Déu començí de alegrar-me, pensant en les grans maravelles que Déu me havia fetes veure e hoir, dels seus sants.

E après aní per aquell camí tres dies e venguí en terra d'Egypte e trobí molts monges que tenien aquí los lurs monestirs, tements de Déu, e reposí ab ells deu dies e diguí'ls lo que havia vist e hoit, per orde, axí de sant Onofre com dels altres pares sants. E com ells hagueren hoit aquestes coses, digueren:

–Benaventurat est tu, qui sabs tals coses has mereixcut veure.

E aquells monges eren fort tements de Déu e eren molt misericordiosos e havien de costuma que rebien molt graciosament a tots aquells qui eren servidors de Déu.

E ells, ab gran plaer e consolació, ordenaren e scriveren un libre de totes les coses que de mi hoïren, lo treslat del qual libre fon publicat e tramés e divulgat per totes les terres de cristians, lo qual libre posaren ab gran devoció en la libreria de lur monestir, per memòria dels sancts pares hermitans, ab los quals nosaltres, aquí, mereixcam pendre remissió dels nostres peccats y, en la glòria del paradís, vida perdurable. Amén.

Acabada és la
Vida de sanct Onofre, hermità,
la qual és celebrada a onze dies del mes de juny.⁴⁵

Oració de sant Onofre

Deus qui hodierna die beati Onufrii, confessoris tue heremite, preciosis meriti decorasti, da nobis, quae sumus famulis tuis, eius precibus gloriosis, ita diligere quod amavit ut ad quod perve-[f. 21 v.]nit mereamur feliciter introire. Per Dominum nostrum Jesum Christum,

⁴⁵ A l'original: *junio*.

Antonio CORTIJO, Vicent MARTINES & Vicent ESCARTÍ (orgs.). *Mirabilia / MedTrans 1 (2015/1)*
New Approaches in the Research on the Crown of Aragon
Nous aspectes en la investigació sobre la Corona d'Aragó
Novos aspectos nas investigações sobre a Coroa de Aragão

Jan-Jun 2015/ISSN 1676-5818

filium tuum, qui tecum vivit et regnat in unitate Spiritus Sancti, Deus, per omnia saecula saeculorum. Amen.

[XIII] *Del trobament del cors del benaventurat sant Onofre.*

Aprés poch dies que sant Pannúcio fon vengut de soterrar sant Onofre, la fama fon publicada, de la santedat e penitència que havia feta en lo desert, als pobres qui eren prop del monestir e, axí mateix, per motes partides del món, y en qual manera nostre Senyor havia feta tanta de gràcia e tan gran do que volgués que a sant Pannúcio fos revelat lo trespasament de aquest món de sant Onofre, e que fos stat a la sua sepultura, e com los leons, per voluntat divina, havien soterrat lo seu gloriós cors e moltes altres maravelles, les quals se compten en la història de la sua vida.

Per la qual cosa, los circumvehins del monestir posaren en lur cor de cercar tant lo seu cors fins que'l trobassen. En tant que, après molts dies, sdevengueren en lo boscatge hon era la balma o spelunca dins la qual lo sanct havia complida sa penitència.

E anant per lo bosch, ells veheren quatre leons stant davant una gran roca e hagueren gran paor, en tant que alguns staven per tornar atràs. E nostre senyor Déu, vehent l'afectió de aquells, perquè lur fe no fos buyda, mès en lo cor a hu de aquells qui aquí eren venguts, lo qual dix tals paraules:

–Senyors e frares meus: si bé vos reco[r]da, ja haveu oït com frare Pannúcio, companyó de sanct Onofre, per honor del qual nós som açí, que los leons són acostumats de vernir açí per visitar lo sant cors dem[en]tre que vivia, e vist que sien ara açí venguts, m'és semblant que [f. 22 r.] Déu volia-nos mostrar aquest senyal dels leons e creure fermament que aquest devia ésser lo loch e balma hon lo sant féu la sua penitència. E aquí deu ésser lo seu sant cors soterrat, perquè comanem-nos a Déu, de tot lo nostre cor, e als sants mèrits de sanct Onofre, per lo qual tant havem treballat, e Déu, per los seus mèrits, sens dubte siau certs complirà lo nostre bon desig.

Per què ells feren de dos bastons a manera de creu, anaren vers los leons e los leons inclinaren los caps en terra; e sens negun brogit los feren loch. E per ço que la multitud de la gent qui era aquí conegués que algun damnatge no'ls volien fer, e los bons hòmens, vehent que Déu los guiava e que los leons no

eren braus, ans staven axí com si fossen domèstichs, dix aquell qui portava la creu:

–Comanem-nos a Déu e yo entraré primer.

E veus él que's met primer e tots los altres lo segueixen ab ferm cor. E agenollaren-se davant lo altar, hon era lo sant cors, e pregaren a nostre senyor Déu que aquells leons ne altres males bèsties no'ls poguessen noure, per virtut de la sua santa passió e per mèrits de sant Onofre.

E feta lur oració, tots hoïren una veu del cel, dient:

–Barons! No temau dels leons ne de altra mala bèstia, car veureu que ara vendran los leons per ajudar a vosaltres a descobrir lo cors, per què stau ab ferma fe, car Déu complirà los vostres bons desigs.

E après que hagueren hoïda la veu del cel, reteren gràcies a Déu e, de continent, los leons, ab lo cap inclinat, entraren en la balma, fent reverència a tots, e, per voler de Déu, començaren a gratar la terra hon era soterrat lo sant cors, fins tant que'l trobaren, lo qual era axí bell e net com si aquel dia mateix fos estat soterrat, sens alguna corrupció. E flayrava per gran suavea de odor, com si aquí fossen stades totes les olors e spècies del món.

E alguns de la [f. 22 v.] companya acostaren-se a la fossa e devallaren en aquella, ab gran devoció, e molt devotament prengueren lo sant cors en un artifici, lo qual ells havien portat ab si, e aquí lo meteren molt honradament, veent-lo tota la multitud de la gent que era aquí. E los leons començaren a tornar la terra dins la fossa e, quand açò hagueren fet, inclinaren los leons los caps [e] ixqueren-se'n.

[XIV] *Com lo cors de sanct Onofre fon portat en Bohèmia.*

E après que los leons hagueren pres comiat de tots, tota aquella gent que aquí era venguda se mès en camí, ab lo senyal de la creu, e vengueren en Bohèmia, e aquí'ls ixqueren a rebre gran multitud de gent, e tots los clergues, ab gran professó e relíquies, los quals molt honradament reberen aquella sancta relíquia, per la qual ells feren gran festa e gran solemnitat tot aquell dia.

E de continent li edificaren una bella sepultura molt honrada, dins la qual posaren lo sant cors, a honor de nostre senyor Jesucrist e del beneyt sant Onofre.

[XV] *Com lo benaventurat cors de sant Onofre resuscità dos hòmens morts.*

E com portaven lo cors del benaventurat sant Onofre en Bohèmia, molts malalts exien per les plaçes e per les montanyes, per ço com hoÿen dir de la venguda del sant cors, car en lo camí, a laor de sant Onofre, Déu féu molts miracles, los quals ací recitar seria molt larch de comptar.

Mas tan solament diré com nostre senyor Déu, per la sua gràcia, per mostrar los mèrits del benaventurat sant Onofre, en lo camí, quand portaven lo seu sant cors, dos cos-[f. 23 r.]sos de hòmens morts, per virtut de Déu [e] dels mèrits de sanct Onofre, tantost resuscitaren.

E molts hòmens cechs cobraren la vista; contrets e altres persones de diverses malalties veixats, promptament reberen curació. E après que fon soterrat ha fets e fa molts miracles a honor de Déu, lo qual sia loat per tostemps. Amén.

[XVI] *Com, per honor e reverència de Déu e del benaventurat sant Honofre, fon edificat un monestir de monges en la ciutat de Pisa.*

En la ciutat de Pisa, la comunitat edificà un monestir de dones, sots invocació de sanct Onofre, per los miracles que cascun jorn d'él hoÿen dir per navegants e pelegrins e molts romeus que per aquelles parts hon lo seu cors stava feyen passatge.

En lo qual monestir s'i són innumerables miracles per nostre senyor Déu, a honor de sanct Onofre, e en lo dia de la sua festa, cad·any, tota la multitud del poble, devotament y alegra, concorre a fer oració al gloriós sant, ab aquelles ofertes que lurs devocions poden: cascun segons sa facultat.

De hon, de continu, per mijà dels benaventurats sants, molts han conseguit e de tots jorn[s] congueixen les peticions per ells a nostre senyor Déu demanades.

[XVII] *Com fon edificada en la ciutat de Florença una capella a honor e reverència de Déu e del benaventurat sant Onofre; y de un miracle que·s seguí en la sua festa.*

[f. 23 v.] Creixent après de tots jorns la fama del benaventurat sant Honofre, la comunitat de Florença, a honor y reverència sua, féu fer huna bellíssima capella, en la qual tots anys, en la sua gloriosa festa, per tota la ciutat y per los circumvehins s'i fa y solemniza gran festivitiat y alegria.

E seguí's après que, per més honra y magnificar del sant la sua festa, la comunitat féu fer crida que per honor y reverència de sant Onofre, en lo dia de la sua gloriosa festa, que·s celebre a onze de juny, donaria per joya quatre canes de finíssima scarlata, ço és, al cavaller, ciutadà, burgés o a altre qualsevol condició de persona, qui ab son cavall millor y més corregués en lo camp del cors, ja per açò dedicat. E açò, per reverència de la festa de sant Honofre se fehia cascun any.

E seguí's en aquell any que un cavaller natural de la ciutat de Pisa, lo qual era molt devot del benaventurat sant Onofre, delliberà venir a la ciutat de Florença per guanyar la dita joya. E aquest cavaller, ans que partís per a Florença, féu oració a Déu e a sant Onofre, per reverència del qual ell havia delliberat de anar en Florença lo dia de la sua festa, dient per aytal forma:

–Plàcia a tu, senyor Déu Jesucrist, e a tu, sant Onofre, que yo puixa guanyar la joya, car bé sabs que yo açò no faç per cobdícia ni per vanaglòria, ans, de continent que la haja guanyada, vote y promet a tu, Senyor, la presentaré al benaventurat sant Onofre.

E lo cavaller se meté en camí, ab un roçí molt chich y flach que tenia, e arribà en la ciutat de Florença.

E vengut lo dia de la festa de sant Onofre, secretament mès-se en lo camp del cors, ab los altres qui eren ben encavalcats, ab cavalls ben abillats e ben corrents.

E plagué a nostre senyor Déu demostrar la sua gràcia, per ho-[f. 24 r.]nor de sant Onofre, que lo cavaller, ab son chich roçí, guanyà la joya. E, de continent, ans que fos conegut, secretament se'n tornà en Pisa, en lo dit monestir de Sanct Onofre, e al seu altar la dita joya present[à], axí com havia promés.

E per ço com nostre senyor Déu Jesuchrist li havia feta gràcia de guanyar la dita joia, per major gràcies reté a Déu lo chich roçí e aquell al monestir de Sant Onofre donà, perquè servís a les necessitats del dit monestir, en lo qual se fan molts miracles e virtuts, per gràcia de Déu e per intercessió del beneyt sant Onofre, servent seu.

[XVIII] *Miracle de un mercader de Barsalona, qui per mèrits de sant Onofre fon delliure del perill de la mar.*

Un mercader de la ciutat de Barçelona, delliberant entrar en mar, per fer son viatge, ab una nau hon havia mès mercaderies, aquest, primerament, ans que's metés en mar anà al monestir de les monges menoretas de Pedralbes, que és prop la ciutat, per pendre comiat de una jermana que y tenia, a la qual, com li digués:

–Jermana, prega per mi, car gran e lonch viatge tinch a fer.

E la jermana li dix:

–Prech-vos, jermà, e us deman gràcia que, si en perill negú éreu posat, en mar o en terra, que acorregau a la ajuda de Déu e de mossenyor sanct Onofre, car sapiau de cert que grans són los miracles e les gràcies que nostre senyor Déu fa en diverses partides del món, per mèrits de aquest gloriós sant, a tots aquells e aquelles qui en ell han devoció e a ell recorren en lurs necessitats e'l reclamen.

E dix la germana:

–Jo pregaré per vós, axí com Déu me'n⁴⁶ farà gràcia.

E lo mercader pres comiat de sa germana e recollí's en nom de bon [f. 24 v.] viatge.

Esdevench-se un dia, stant ja la nau en alta mar engolfada, que soptosament se mogué en la mar gran fortuna e mal temps. E com la nau fos ja en punt de perillar, havent ja tots aquells qui eren en la dita nau invocada la ajuda de

⁴⁶ A l'original: *meu*.

molts sants, al dit mercader vench en memòria lo benaventurat sant Onofre [e] la prometença que la sua jermana li havia fet, de pregar per ell al beneyt sanct Honofre, e dix humilment e devota:

–Axí com puch ni sé, per aquells setanta anys que en aquest món has vixcut en vera penitència e per la devoció que la mia jermana ha en tu, te pregue que vulles ara en aquesta hora socórrer e ajudar en aquest peril, que promet a Déu e a tu que yo faré una capella en lo monestir de Pedralbes, a honor e reverència de Déu e del teu nom.

E com lo dit mercader hach feta sa pregària e promissió, súbitament la nau se rompé e los qui eren en la nau tots periren. E lo dit mercader se trobà en terra, a la vora de la mar, sà e salvo, per la gràcia de Déu e per mèrits del beneyt sant Onofre.

E lo mercader, vehent-se axí tret e delliurat de mort, féu gràcies a Déu e al seu sant, Onofre. E, de continent, complí son vot e féu fer una honrada capella en lo dit monestir de menoretas⁴⁷ de la villa de Pedralbes,⁴⁸ hon és loat lo sant nom de Déu e del benaventurat sanct Onofre.

[XIX] *Miracle fet en la ciutat de Girona, a un capellà devot de sant Onofre.*

En la ciutat de Girona, com un capellà sostengués gran pobrea, no havent benefici ni altra renda, sinó lo treball, continuant de ses mans scriure en la scrivania del [f. 25 r.] bisbe, recomanà's al beneyt sant Onofre que li recaptàs gràcia de obtenir alguna capellania de la qual pogués devotament servir nostre Senyor e que de la renda pogués honestament passar la vida. E, si ho fehia, que de son poder li donaria devotes presentalles.

O, gran maravella! Fetes les dites pregàries, en pochs dies ell hach un bon benefici. Emperò, com per destorb e enginy de l'enemich, lonch temps pledejàs lo dit benefici, e com ell⁴⁹ no fos plus bastant a les messions per continuar lo plet, e, axí mateix, tement perdre lo benefici –açò per sobergueria de la part contrària–, recorregué e féu vot altra vegada a Déu e al beneyt sant Onofre que, si ell li ajudava en lo dit plet, e que lo seu bon dret fos tost vist e

⁴⁷ A l'original: *menoretas*.

⁴⁸ A l'original: *Pedralbas*.

⁴⁹ A l'original: *ells*.

preuat e per tort del jutge e poder de la part contrària ell no perdés lo benefici, que ell tantost li presentaria devotes presentalles, segons lo seu poder. E, axí mateix, que's faria confrare e servidor de la dita confraria e capella de tota la sua vida e procuraria a la sua confraria renda e tot bé que pogués.

Fet lo vot, tantost après pochs dies, Déu, per intercessió del beneyt sant Onofre, li ajudà en tal forma que fon pronunciada e donada sentència, per lo jutge, que lo capellà hagués e obtengués la capellania, possehint bé e pacíficament, de aquí avant, aquella, sens tot contrast. E reté moltes gràcies a Déu e al benaventurat sant Honofre complí son vot, segons que havia promés.

[XX] *Miracle de la ymatge de sant Honofre en la ciutat de València.*

En la ciutat de València, una dona de gran linatge era molt devota del beneyt sanct Onofre, a la qual lo beneyt sant havia so-[f. 25 v.]vent acostumat de fer e recaptar moltes gràcies ab nostre senyor Déu.

Aquesta dona un dia pregà a un pintor qui era appellat frare Joan de Nàpols, de l'orde dels preycadors, que li fes una imatge petita del beneyt sant Honofre, per tenir aquella en casa. E com aquesta dona moltes vegades, ab gran affectió de son cor pregàs lo dit frare, dient-li que ella lo'n pagaria, lo frare respòs que no podia fer res, car no sabia quina era la imatge de aquell sant hom, com jamés no l'hagués pintat ni vist pintat, ni menys lo dit sant no s'era en ningun temps mostrat a ell. La dona, hoïnt aytal resposta, estech molt meravellada.

E com ella fon a la sua casa, féu oració a Déu e al beneyt sant Honofre, que li plagués de complir e satisfer a la sua bona devoció e intenció. E com la dona lo dia següent vengués a missa al monestir, lo frare pintor appellà la dita dona, dient a ella:

–Sàpies, dona, que sant Onofre me és aparegut aquesta nit e se és demostrat a mi e ha'm manat que yo de continent pintàs la sua imatge, aytal com a la hora yo veyia que es demostrava a mi, e que la us donàs. Per què, dona, veu ací la sua imatge.

Antonio CORTIJO, Vicent MARTINES & Vicent ESCARTÍ (orgs.). *Mirabilia / MedTrans 1 (2015/1)*
New Approaches in the Research on the Crown of Aragon
Nous aspectes en la investigació sobre la Corona d'Aragó
Novos aspectos nas investigações sobre a Coroa de Aragão

Jan-Jun 2015/ISSN 1676-5818

La qual, aquella pres ab gran devoció, fehent moltes gràcies a Déu e al benaventurat sant Onofre, que avia satisfet a la intenció del pintor e a la sua bona devoció.

[XXI] *Miracle fet per lo benejyt sant Honofre a un religiós de la ciutat de València.*

En la ciutat de València havia hoit un devot religiós les grans maravelles, do[n]s e gràcies que nostre senyor Déu fehia e obrava contínuament als devots del beneyt sant Onofre. Devotament recomanant-se a ell, que·l guardàs de peccat mortal, li presentava tots di-[f. 26 r.]es, a matines e a vespres, set avemaries e sis paternostres.

E havent dies que ell hac començada la dita oració, lo beneyt sant Onofre li aparech en somnis, dient a ell que a matines e a vespres fes tots jorns d'él la memòria, segons santa mare sglésia acostuma de fer de un confessor, perquè lo dit religiós féu gràcies a Déu e al benaventurat sant e pregà'l que ell lo tengués en sa guarda. E de aquí avant creixqué sa ànima en devoció, fehent-li tots dies la oració que lo sanct de Déu li havia manat.

E axí acabà sos dies en grandíssima perfectió, per hon fon fet digne de possehir la eterna glòria.

[XXII] *Com fon edificada en Mompeller una capella a honor y reverència del benaventurat sanct Honofre.*

Per la gran multiplicació dels miracles e grans virtuts que contínuament se publicaven, del beneyt sant Onofre, los mercaders de Mompeller edificaren una sglésia a honor y reverència de sant Onofre, en la qual tots dies s'i fan molts miracles, per sanació e guariment de febre e de dolor de cor.

E açò per virtut del Sant Sperit e per pregàries e intercessions del benaventurat mossényer sanct Onofre, lo qual nos impetre gràcia ab nostre senyor Déu, que·ns faça ben viure e morir, segons la sua voluntat. Amén.

Oració al benaventurat sant Onofre

Déu, qui en aquest dia de huy al benaventurat sanct Honofre, confessor teu e hermità, de infinits mèrits honrist, dóna a nosaltres, servents teus, [f. 26 v.] per

Antonio CORTIJO, Vicent MARTINES & Vicent ESCARTÍ (orgs.). *Mirabilia / MedTrans 1 (2015/1)*
New Approaches in the Research on the Crown of Aragon
Nous aspectes en la investigació sobre la Corona d'Aragó
Novos aspectos nas investigações sobre a Coroa de Aragão

Jan-Jun 2015/ISSN 1676-5818

les glorioses pregàries de aquell, aquelles coses⁵⁰ amar, les quals ell amà, e aquelles coses avorrir que él menyspreà e vorrí. E, finalment, a aquelles coses a què ell pervengué feelment, nosaltres mereixcam venir. Per lo teu fill Jesucrist, senyor nostre, qui, ab tu, viu e regna en unitat del Sperit Sanct eternament. Amén.

Vers

Prega per nós, benaventurat Onofre, per ço que siam fets digne[s] de les promissions de Jesucrist. Amén.

Deo gracias

Bibliografia

- Aguiló i Fuster, Marià (1923) *Catálogo de las obras en lengua catalana impresas desde 1474 hasta 1860*, Madrid, Sucesores de Rivadeneyra.
- Barniol, Montserrat (2008) “El culto a san Onofre en Cataluña durante los siglos XIV y XV”, dins *El culto a los santos: cofradías, devoción, fiestas y arte*, San Lorenzo de El Escorial: Instituto Escorialense de Investigaciones Históricas y Artísticas, pp. 177-199.
- BÍTECA. Bibliografia de Textos Catalans Antics [on line], University of California. <http://sunsite.Berkeley.edu/PhiloBiblon/BITECA/1299.html>
- Escartí, Vicent Josep (2014) *Sobre la vida i els miracles de sant Onofre, anacoreta, segons la versió anònima publicada a València, a començaments del segle XVI*, València, Espirelius.
- Fuster, Just Pastor (1827) *Biblioteca valenciana*, València, Josep Ximeno.
- Gisbert Terol, Ana & Ortells Pérez, M. Lutgarda (1992) *Catálogo de obras impresas en el siglo XVI de la Biblioteca General e Histórica de la Universidad de Valencia*, València, Conselleria de Cultura, Educació i Ciència.
- Hernández Serna, Joaquín (1993-1995) “El manuscrito 13 de la Biblioteca de Catalunya: Comença del benaventurat sant Honoffre la sua santa e virtuosa vida”, *Estudios Románicos*, 8-9, pp. 185-262.
- Hernández Serna, Joaquín (2002) “Emisión y recepción de textos hagiográficos”, dins *Littera scripta in honorem Prof. Lope Pascual Martínez*, Murcia, Universidad de Murcia, pp. 477-520.
- Pastor Briones, Vicent (2012) “La *vita aspera* de sant Onofre: anàlisi i edició”, dins *Miscel·lània Albert Hauf*, 4, Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, pp. 5-30.
- Ribelles Comín, Josep (1929) *Bibliografía de la lengua valenciana*, Madrid, Tipografía de la Revista de Archivos, vol. II.

⁵⁰ A l'original: *cosos*.

Antonio CORTIJO, Vicent MARTINES & Vicent ESCARTÍ (orgs.). *Mirabilia / MedTrans 1 (2015/1)*
New Approaches in the Research on the Crown of Aragon
Nous aspectes en la investigació sobre la Corona d'Aragó
Novos aspectos nas investigações sobre a Coroa de Aragão

Jan-Jun 2015/ISSN 1676-5818

- Salt, Onofre (1620) *Historia de la maravillosa vida, angélica conversación y preciosa muerte del glorioso san Onofre, rey, anacoreta y confessor*, Barcelona, Esteve Lliberós.
- Serrano Morales, J. Enrique (1898-1899) *Reseña histórica en forma de diccionario de las imprentas que han existido en Valencia desde la introducción del arte tipográfico en España hasta el año 1868*, València, F. Doménech
- Valdecabres Rodrigo, Rafael (2004) *Vida de sant Onofre*, Quart de Poblet, Ajuntament.
- Villarroya, Josep (1804) *Apuntamientos para escribir la historia del derecho valenciano y verificar la perfecta traducción de los fueros*, València, Josep d'Orga.
- Wittlin, Curt (1979) "I·^a (sic) nota polèmica sobre edicions recent<e>s (1) de textos catalans [antichs](1^a)", *Serra d'Or*, 233, pp. 35-36.
- Wittlin, Curt (1995) *De la traducció a la creació literària*, València/Barcelona, IIFV.
- Ximeno, Vicent (1747-1749) *Escritores del reyno de Valencia*, València, Josep Estevan Dolç.